МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Советски Союза Коммунистически партн Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхьарчу Советан Министрий Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛА 1923 ШЕРА ДЕНЗ

Шинара 4 август № 93 (3045).

Мах 2 кап.

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совете

ГУЙРАН ЯЛАТАШ ДIАДЕРА ХАННАХЬЕИ ДИКЕИ ЛАЬТТА КИЙЧДАРА А ЗЯБЬ АХАРА А ХЬАКЪЕХЬА

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето белгалдаьккхар, республикин дуккхачу колхозашлен совхозашлен лаьтта леладара культура лаккхъяр духьа къовсам эсала лоаттабеш хилар, лаьтта кийчдара еш йола керттера обработка тоалра лерттIа терко еш ца хилар. Дуккхача даькъе чьолхашка пхьадаш ца йоахкача кохарашна оах лаьтта. Бахьа тохкамо хьахьеккхар Грозненски, Сунженски, Шаьла, цхьацца йолча кхыча производственни управленей дуккхача боахамашо лаьтта оаха комбинированни агрегаташ кийчъяра оттаьь задании кхоачашъеш ца хилар. Кхыметтел опорно-хьокхама боахамашка а: Сунженски управлене XIX-ча партсъезда цIерахча колхоз Грозненски шурий совхозеи уж агрегаташ хIинз а балха юкъе яханза я. «Сельхозтехника» республиканокн объединене колхозаши совхозаши Iалаш во ю кхалингаш ягIача катокашца, лаьтта оаха агрегаташ вIашагIйоаххара лерттIа новкъостал даьц боахамашта.

Республика хьалашка кхашкара оасар дIадоаккхаш, жужелица, пильщик яха ялатех лета човпилг, кхыйола юртбоахама зулам ду хIамаш йоаеш къовсам лоаттабара, хIаьта иштта лаьттанца тIоадал соцаяра а боккхача лоархIаме да ялаташ чуайца даьннача тIехьагIа юкхашта лущени а гурахьа ялаташ дIадувргдолча лаьттанва ах пара хьиеппе обработка а яр, цхьабакъда, уж агротехнически мероприятеш геттара во юкъеккхуьь.

Тоъал трактораш йоллашехьа а, дуккхача боахамаша кхы дIахо ла йиш йоацаш тIехьадоах гурахьа ялаташ дIадувргдоле лаьтта кийчделга, зябь ахара план кхоачашъяц. Масала, Наьсарен производственни управлене совхозашка оахача лаьттай 42 эзар гектара лоархIаш 600 условни трактор я, е хIара тракторо кхоачараш ерригаш а 70 гектар мара яц. Иззаминсел мора хала мукь боацашехьа а, управлене гIолла лаьрхIача соахка тайне дIайнйра гурахьа юоча культурай 64 процент, хIаьта бIаьстан юхье дIае езача хIамашца нийсача 26 процент мара зябь кийчъяьяц. Соахка ерригача республике гIолла лаьрхIача хапаш тиннача хана 15 октябоал тIехьагIа, хIаьтта даьча IотаIанна долча оахам тIа дIадийнадар 33 процент гурахьа дув ялаташ, хIаьта царех дуккагIча даьчъе укх шера лоха хьуакъамаш а хилар. Зябь ахара план 73 процент кхоачашъяьй.

Дуккхача боахамашка укх шера а ялаташ аьрда даллараш кхашкара ча арадаккхац, юхкашта лущенк яц, гурахьа ялаташ дIадувргдола лаьтта кийчдац, зябь ахац. 10 июль тIакхоачача хана республике гIолла лаьрхIача аргIаш дав даьнна чо дерригa а 27.200 гектара тIара дар мара дац, е аьрда даьннача кхоалгIа дакъа, цу даькъе «Скотооткорма» треста боахамашка 11 процент. Наурски производственни управлене колхозашкен совхозашкен дерригa хьалкхедаьча ялатех кийсса ахаш соагIа аьрда даьнбад, хIаьта ялаташ чуийцача кхаех 28 процент мара ча Iоъарадаьккхадац, из бахьан долаш лаьтташ аха йиш йоацаш дала. Лаьтта ахара балхаш во вIаштIехьдаьхад «Гудермесский» (директор нов. Белашов), «Джалка» (директор нов. Алханов) яхача совхозашка, Грозненски кхычен производственни управленей дуккхача боахамашка.

Гурахьа ялаташ дIадувргдола лаьтта кийчделтен зябь оахилген иштача хьала тIа нийсленна юртбоахаме балхаш чекхдахара зуламера аргIа йоллар, машиннотракторни паркаш пайда во эцаш хилар бахьан долаш. Дуккхача совхозий директораша, колхозий председателаша, юрта боахама специалисташа ялаташ чуэцача хана трактораша шин сменаш болх белга вIаштIехьдаккхац, дийнахьа ялаташ чуэцаш а кхыдола балхаш деш а хула тракторни бийсанна оахам ле оттаяц. Грозненски, Наьсарен, кхыча управленей цхьайолча совхозашка цхьан сменах болх бе а трактористаш боацаш я цхьайола трактораш. Юртбоахама продукташ ахарен кийчъярен Министерства, хиш декха лаьтташ леладарен хин боахамен Министерства, производственни управленеша мегийт тракторни паркаш пайда во эцар, деха доаттIача тайпара гIулакхъхьалехац колхозийн совхозийн кулгалхошкара, юрта боахача специалисташкара, дикза даргдоаца новкъостал дай царна лаьттана обработка яра толашагIа йола методаш производствана юкъехкахьара, оахам мишта ду хьожаш лерттIа тIахьожам лоаттабац.

Юртбоахама культурай хьувкъам лакхбара дола керттера хьал из хиларах тарра лаьттанна еча керттерча обработка боккха лоархIам а беш, республика Министрий Советo юртбоахама продукташ ахарен кийчъярен Министерство, хиш декха лаьтташ леладарен хин боахамен Министерство, производственни управленеш, совхозий директораш, колхозий председателаш декхарийла баьб гурахьа ялаташ дIадувргдола лаьтташ ханнахьеи дикеи кийчделга а зябь оахилга а Iалашде.

Цу гIулакха эшшача боараме лаьтта аха трактораш къоастаинза а шин сменах цар болх белга вIаштIехьдаккхаинза а даргдац, хIара деннех бийсаннех трактористаш хувцалуга дIа а дахккхийта;

Iалашде деза ялаташ чуэцаш йолча трактореx бийсанна а юргIаш делхача ханашка а лаьтташ ахара пайда эцилга: лаьтта ахара задании хIара отделенеген бригадаген дIакхачийта еза тар ма ду сихагIа из болх чакхбоаккхилга вIаштIехьа а доьккха;

3—5 дийнахьа лаьтта аьха доеккхилга Iалашдеш йоацача участкашка ялаташ чуийна кахпарца юхкашта лушени е еза дисковни лущильникашца. Хьалхашка пхьаьлаш йоахкача нохарашце де деза оахам.

Лаьттанца кхоачамхаллал тIоадал йоацаш хилча юкъеяхьа еза лаьтта оахача нохарах, волокушах, кхалингаш йолча катоке секцех латта агрегаташ. Кхалингаш ягIа катокаш боахаме йоацаш хуле, лаьтта оахача агрегаташта юкъе пайда эца беза севнаш долча шаьрача катокехи дисковни лущильникий секцесхи (аьрдехьарчарех).

Шекара свекла, хьажкIаш, кхыйола иух токхо культураш дIаювргйола лаьтташ эшшача боараме кIоарга зябь а аьха кийчде деза;

ший ханнахьа а дика а оахам дарах материальни поощрени ергйола гIулакхаш оттаде деза. Лаьтта оахача комбинированни агрегаташца оахам дарах массаза а деча оахамца нийсача 20 процент дукхагIа мах тела беза, хIаьта иштта цунга хьежжа дIадодача доагора боарам а лакхбе беза;

керттера оахам деча хана моттигерен минеральни удобренеш товсилга вIаштIехьдаккха деза, хиш дехкача лаьтташка тIоадал чуйолийташ хий дилла деза.

Шерра юкъекхуьйла деза гурахьа ялаташ дIадувргдоача лаьттанна а хьадха аьхача зиба а [illegible] хьисапера обработка елта.

«Сельхозтехника» республикански объединени декхарийла а пхьаьлашнен кхалингаш йолча катокашнен колхозаши совхозаши дикагIа Iалашъе, лаьтта оаха агрегаташ кийчъяра царна тар ма ду дикагIа новкъостал де.

Юртбоахама продукташ ахарен кийчъярен Министерство, хиш декха лаьтташ леладарен хин боахамен Министерство, производственни управленей начальникаш декхарийла ба зябь оахкаген гурахьа ялаташ дIадувргдола лаьтташ кийчделтен мишта лела а хьожаш тIахьожам чIоагIагIа лоаттабе, агротехника телхайраш чIоагIа бехктокхаме а оздаш.

Гурахьа ялаташ дIадувргдола лаьтташ кийчдарен зябь ахарен гIулакх, лаьттанна обработка яра толашагIа йола методаш юкъекхуьйлга мишта лел шерра кепа йоазон тIа, телевиденен радио чун гIолла кхайкаде деза республикански районни газетий редакцеша, радиовещанен телевиденен Комитето.

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето юрта боахама специалисташ, колхозийн совхозийн механизаторащ тIахьех лаьттанна обработка яра гIулакх хьадда тоалара, ерригача юртбоахама культурай лакха хьувкъамаш кхедара дола керттера хьал из хиларах тарра.

Дагестански АССР. «Дагюн» яхача Дербентски шерстопрядильни фабрике болх бе йолленай Къилбаседа Кавказе хьалхара нетканни материалаш кийчъю цех. Укхаза болх бераш дуккагIбараш лоаман кхалнах ба.

Сурта тIа: нетканни материалаш кийчъеча цеха хьалхара моттиг лелаю болхло М. Яшаева.

Р. Дика сурт. ТАСС фотохроника.

«ЭЛЕКТРОН-3-и» «ЭЛЕКТРОН-4-и» ГIЕТТА ЛЕЛ

«Электрон-3-и» «Электрон-4-и» яха Iилма космически станцеш толамца дIахо тохкаш я атмосфера лакхехьара тIоанаши космически аренаши.

Укх шера цхьоалагIча августе московски ханах 13 сахьат даьлча «Электрон-3» яхача космически станце лаьттана гонахьа 184 совгIа го баьккхар, чурча радиацинни тIехкара, дуккхаза чакх а йоалаш.

Цу хана чухь «Электрон-4» яхача космически станце, чIоагIа йоаржаньча эллиптически орбите гIолла никъ а беш, лаьттан гонахьа 24 го баьккхар, арахьарча радиацинни тIехкара зонах 48-эза чакх а йоалаш.

Телеизмеренеи даннеех шинна а станце бортовой аппаратура лерттIа болх беш я, станцей борта тIа оттаяь температурен давлении лоаттаю. УрагIйохийтача хана «Электрон-3» яхача Iилма станцеца бувзама 50 сеанс яр, «Электрон-4» яхача станцеца — 19 сеанс. Бортовой системаша беча балхах йола чIоагIIа мах болз Iилма информацин даннеши хьакхьачай.

«Электрон-3-и», «Электрон-4-и» яхача Iилмай станцешцара радиобувзама дIахо йола сеансаш а пар тIара Iилма информаци а хьанийергья оттаьча программага хьежжа.

У Тан — юридически Iилмай сийлен доктор

МОСКВА, 31 июль. (ТАСС). Москве хиина ВIашагIкхийттача Къаьмий Организаце Генеральни секретарь У Тан селхан Ломоносова цIерахча Московски Паччахьалкхен университете вахар.

Iилман совета зале профессорско-преподавательски состав, студенташ, советски доазол дехьарен журналисташ болчча университета ректора академика И. Г. Петровсе У Тана дIеелар из МГУ юридически Iилмай сийлахь доктор харжара хьакъехьара диплом.

У Тана дег тIара раьза а хилва, баркал аьлар Московски Паччахьалкхен университета юридически Iилмай сийлахь доктор варца ший доккха сий дарах.

Сийлахьча хьаьший книга тIа ВIашагIкхийттача Къаьмий Организаце Генеральни секретара йоазув дир: «Укх сийлахь йоккхача университетах доза хIамаш цIакха а дац ца холийташ сай дагахьа лоаттадергда аз».

ВИЗИТ ПАЙДАНЕ ЯР

МОСКВА, 31 июль, (ТАСС). Советски правительства вийха вена Москве хиина ВIашагIкхийттача Къаьмий Организаце Генеральни секретарь У Тан тахан Нью-Йорке дIавахар.

Шереметьевски аэродроме У Тан накъа воаккхаш бар СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министр А. А. Громыкои кхыбола официальни нахи.

— Москвера се дIаравалалехьа, — аьлар У Тана, — цIаькха а дег тIара баркал ала безам ба са СССР Министрий Совета Председатела Н. С. Хрущевна къаьстта дика хьаьша ваь ло се тIаэцарах. Пайдане йолаш чаккхъьнна из визит цIаккха а йиц ца йолийташ дагахьа лоаттаергья аз.

У Тана белгалдаьккхар, Н. С. Хрущевцен А. А. Громыкоцен ший хиина къамаьл дуккхача дунен халкъашта юкъерча проблемашта доагIаш хилар. Советски правительствано советски халкъай дика мел дар хилар лоа сона, царна машари прогресси хилар лоа сона, аьлар У Тана.

ЯЛАТ ХЬАТТАШКА IАЙНАД

РЕСПУБЛИКА дукхо боахамаш гурахьа дIадийна ялат чуийца а даьккха шоай хьамсарча Даьхенна декхарен совгIа ялат дIалуш да. Бакъда, кхыча тайпара сурт да Наьсарен производственни управлене «Назрановский» совхозе. Укхаза, декхарей совгIа меттел паччахьалкхенга плавах доагIар а дIакхачийтадац.

Ялат дIачу ца далар бахьан тахха хала дац. Отделеней хьатташ хьалйизза латт из. Из дIакхахьа шортта автомашинаш я. Механизаторешa дика къахьегарах цахаддаш хьаук хьатташка ялат. Бакъда, укх тIеххьарча хана хьатташка кхоачалу пун никъ. Масала, I-ча августе Наьсарен-Вокзалерча ялат дIачуийдеча пункте ди дIоаххал яи машин мара ялзар ялат дахьаш, из а бIеха хиларах юхадахьийтад.

Из тамашийна хIама да мергагдар нагахьа санна дIадала дезача ялатах дIадала дезаш кисар кIезига ялат даларе. Бакъда, дIаденнар кхоалагIа дакъа а дац. Совхозо дерригa паччахьалкхенга дохка дезар 2150 тонн ялат да, доллар—743 тонн. Из хьокхаь управлене, массахолча боахамел кIезигагIа ба.

ХIанад из иштта? «Назрановский» совхоз ялат чуэца йолаенна тоъал ха ма йий. Ерригача 2943 гектара тIара гурахьа дIадийначa ялатех 2812 гектар чуийна ма даьннадай, цу тIара язараш центнераш ялат ма даьннадий.

Из да совхоза кулгалхошта цу белхтокхамерча декхара богIаш бола лоархIам ца бар. Нагахьа санна паччахьалкхенна ялат дIадалара гIулакх цар керттера лоархIаре, хьатташка селла дукха ялат Iовргдацар. Мишта кхерде деза хIанз а хьатташка 17940 центнер ялат доллашехьа а, цхьаькха центнер дIачуэш ца хилар? Духьал цхьан Яндерерча отделене кIа а доаппаш 4165 центнер мукх ба. Из бехкича дикка хаьъа тIера дергдар плана тIара. Из укхаза де даге а бац.

Аьтти-Юртарча отделене хьатта кхашкара хьатIадеяа дерригa ялат 7796 центнер да, цох 2717 центнер паччахьалкхенна дIачуденнад, юхедисар хьатта да. КIа цIендар, детар во лед укхаза. «ВИМ» яха цхьа машин мара яц хьатта кIа дегаш. Из а кхо да да лоалам боацача гIуланхи еха латта. ХIаьта я дика болх бу оахе, яхаш кураллаш ю хьатта заведующес а весовщика а. Бакъда, дийга кIа 1470 центнер мара дац, вож ший нувхаш а тIехьа дIоахлуш аьлед латт. Иштта гIулакхаш да вокх отделеней хьатташка а.

Шортта дIадала ялат доллашехьа а, цун лерттIа дова ца дарах а ца ханнахьа паччахьалкхенга дIачу ца даларах а бехке ба «Назрановский» совхоза кулгалхой, Наьсарен производственни управлени, партком. Кхы дIахо а ялат дIадалара гIулакх иштта деле, Даьхенна хьалхашкара декхар кхоачаш ца деш гаьна яргья оррига управлени.

Б. АРЧАКОВ, тха собкорр.

ЯЛАТ ДОАДУ

УРУС-МАРТАНА производственни управлене «Лермонтовский» совхоза кхоалагIча отделене къахьегамхой 620 гектар гурахьа дIадийна ялат чуэца дезаш бар. Цу гIулакха 17 комбайни 27 жаткен яр отделене.

Цу техникаца отделене механизаторий торо яр лоаццача хана дерригa ялат чуийца лаккха. Бакъда, укхаза ялат чуэцара гIулакх кхаь кIарал тIехдаьлар. Фу бахьан дар цун?

Керттердар — техникех бизза пайда ца эцар да. Отделене кулгалхоша лерттIа вIаштIехь, баьккхабац ялат чуэцара болх. Масала, укхаза эттара чIоагIа гIа эшача хана дукхагIйола комбайнаш отделене кхашкара хьа а аьха шоллагIча отделене дIайохийташ хест-касте нийслора. ХIаьта царна когаметта йоьлагIча отделенера хьаухий. тар. Укхаза хаттар отт, хьанна дезаш гIулакх дар-хьогI техника дIа-хьа кхувлар? ДикагIа хургдацар-теш кхоалагIча отделене комбайнаш шоаш болх беча кхашка йита а йита, хIаьта йоьлагIча отделенера мукъаьлинараш эшача дIайийкъача. Хургдар. Бакъда, из данзар укхаза.

Цул совгIа во лелабу кхоалагIча отделене ялат доа а ца деш чуэцара къовсам а. Масала, чуийна даьнна лоархIача 80 гектар хулача майдан тIа ардаяза дуккха канаши цхьаццайолча моттигашка касараш дадар. Комбайнаш во ардарах чах а дукха ялат доал. — Цу гIулакха бехке ба цу кхай тIера ялат чуэцаш хиена механизатораш Мадаев Жунид, Митаев Мохамбик, Шахаев Рамзан, йоал бригадира нов. Ибрагимова. Оаш тIахьожам лоаттабаьбий? — Лоаттабаьбац. ДикагIа бола механизатораш лерхIаш ба уж, — яхаш бехказа вала гIерт бригадир.

Бригадира санна совхоза кулгалхошта а дагадехадац ялат чуэцача тIахьожам лоаттабе. Цул совгIа доаш латта ялат кIалхардаккхара меттел, брак гучаяргйоапаш сихденна оалаш латт кхеш.

КхоалагIча отделенел дикагIа чуэцац ялат шоллагIча отделене а. Чана юкъе укхаза а да шортта ардаяза канаш.

— Автотранспорт ца хилара тха комбайнаша дукха ха йовкх латташ,—ахаш летка комбайнер Сатуев Ваха. Да а да из иштта. Укхаза ши автомашин мара яц кхаь комбайна лаьрхIа. Уж вIалла кхоачамболаш яц. Совхоза кулгалхошен партийни организацеи кхы тIехьа ца тотташ вIаштIехьдаккха дева ардаязе дола канаш гул а даь оардилга. Ялат доадераш бехктокхаме оза беза.

О. КОДЗОЕВ.

ДОЯРКАНА ДАГАДОАЛЛАР

ЧIОАГIА хоза да дц. Алмаза кIигаш санна баьцашца лоаз нехо сийрдадаьнкха тхир. Эзашкарен баьцашкарен йоагIача хозача хьажо бIогора бовлабу корта.

Курчалой яхача юрта дукха гаьна яц ахкан замалахьа Ленина цIерахча колхоза доаркаша доахан детта стоянка. Безаме тIаьэ тхо шурий-товарни ферма коллективо.

— Хетаргахьа, Тазбаева Кхокха йолча даьйка корреспонденташ да шо, бакъда дагакховбаш хила деза шо гха ферме къовсаме баьнна Кхокхайна тIехьакхе гIерташ бола доаркаш а хилар, — йоах шурий-товарни ферма заведующе Ганбов Iаддала.

ЧIоагIа къальнйгад Ленина цIерахча колхоза доаркашех бежа Iушен хьайбай продуктивность лаккхъяра. ДуккхагIа терхам тIабахийтар цар доахен лерттIа кхабара, царна доаттIа Iуша лара, ерригa шура хьа а йоаккхаш уж деттара. Цу гIулакхо торо хулийт шура дукхагIа яккха, паччахьалкхена из хIаллара план ханнахьа кхоачашъе.

Ер шоллагIа шу да шай республике дикагIчарех йолча доаркa Тазбаева Кхокхас ше кхоабача хIара Iаттагара ахкан дийнахьа 15—16 килограмм шура йоаккха. Цул хьалха Шаьла производственни управлене эттара дикагIча хана а дийнахьен буса 10—12 килограмм шура яккхацар дукхагIа яьккхача а, хIаьта 13—14 килограмм шура яьккхача геттара дика хьокхам лоархIар.

Кхы дукхагIа шура яккхара къовсам лоаттабеш доярка яцар. цхьабакъда, из хьокхам лакхбе лаьрхIар Кхокхас, доахенна йоагIа гIулакх деш хилча де йиш йолаш дар из.

—Iуйрийна 4—5 сахьат даьлча долалу доярка балха да. Шаккха распорядок телха ца еш къахьег Кхокхас.

ХIаьта ахкан хана Кхокхас хувц из распорядок.

—Сихха Iомалу доахан шоашта йилаача цу цхьан хана массаза а деттийта, доакъар дав, салаIа, хий мела, чIоагIа гIо ду цу тайпарча режимо,—йоах Кхокхас,—хIаьта доаркаш даим хьежа беза хьайбаша доакъар мишта дуъ, пар из дерригa дуий а.

Хьайбашта эша химически элементаш дукхагIа йолаш дола доакъар рационa юкъехкахьа гIерт доярка. Специалисташа гIо ду цунна.

Цхьабакъда, шурий-товарни ферма болх тоабаш эргабаккхара доархIаметIа да Кхокхас доаркашта новкъостал деш хилар, ший опыт царна дIайоазнийтар. Геттара безаме а тIера а хул из дика къахьегачарца, хьайбаш дукха а дезаш царна лерттIа гIулакх дечарца.

Кхокхас новкъостал дарах дика хьокхамаш а даьха республике дIабайзар цуна цхьана коллективе бола беш бола Айдамирова Миниов Бугаева Мадекти.

Кастта аьчул а дукхагIа шура йоаккхаш хургья уж шиь, —йоах Кхокхас, — со чIоагIа гIадйигай цу гIулакхо.

Тазбаева балха опытах дуцаш бIарчча брошюра язйича а кIезига хургьяр. Цхьабакъда, оаха белгалдоаккхар из ший болх дукха безар доккха хьинар доахаш хилар мара дац. Дукха хьа тIаахийтаб Кхокхас доаркай къахьегам нийса вIаштIехьдаккха гIерташ.

...Доаркашта хадаташ эшац, ца эша хозне я из, — колхоза кулгалхоша иштта яхаш цкъа ца яр. Халат кIезига бIеха хилча а хIанз дIатIайодац доахенна цхьаькха а доярка. Бежа Iушца цхьана дикагIа йола даьгIенаш дехаш кул Тазбаева, хьайбашта ханнахьа хий меладой а хьеж из.

— ХIама ца деш ягIийта хала да Кхокха. Доахан дийтта даьлча доакъар кийчду цо, кул тIехьагIа шурий хьоанелга хьежа йола, тIаккха а Iо ца хоаш хьайбашта меладу хий цIене дий хьож из. — йоах ферма заведующе нов. Ганбова.

Колхоза правлене дийтта совгIати райисполкомо яхк грамоте елар цунна. ХIаьта а ерригача республике гIолла йоазаш а йолаш къахьегама толамаш дахарах Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла а харжа республике кулгалхоша цхьана лоархIамера гIулакхаш къестадеш ше хург ма йай аьнна даге а дапар доаркана.

Укх шера дIабахача ялх бетта хIара кхоабача Iаттагара 1320 килограмм шура яьккхай Кхокхас. Хьинар долча доярка тIагIертта къахьег семилетка шахлагIча шера тIайица доккхий социалистически декхараш сийленца кхоачашкара. Укх шера хIара кхоабача Iаттагара 3200 килограмм шура яккха лерхI цо.

Наьсарерча доаркана Варахоева Лемкайна тIехьакхе безам ба са. — йоах Тазбаевас.

ВорхI шу да Ленина цIерахча колхозе укх тIеххьарча шера Шаьла производственни управленен шура яккхара дикагIа хьокхамаш доахаш Кхокха хьайоагIа.

— ХIара доярка декхарийла я дийнахьа ший доахана группагара цхьа килограмм яьккха а шура дукхагIа яккха, — йоах цо, — хIаьта 43 эзар етт ба республике, цудухьа кхетаде хала дац доаркaмичахьа кхача гIерт.

Иштта хеташ а из кхоачашдеш а ба Ленина цIерахча колхоза фермера кхыбола доаркаш а. Цудухьа вIаштIехьдаьннад доаркай коллектива паччахьалкхента шура йоххара ах шера план кхоачашъе. Укх шера хIара Iаттагара 2200 килограмм шура яккха лерхI цар.

М. АЛБОГАЧИЕВ, тха собкор.

Н. С. ХРУЩЕВА Д. РОКФЕЛЛЕР ТIАЭЦАР

Укх шера 31 июле Кремле СССР-а Министрий Совета Председатела Н. С. Хрущева тIаийцар советски американски общественноста викалаш вIашагIкхета. ра дий цу дизарца дувзаденна СССР-е вена «Чэйз Мэнхеттен бэнк» яхача американски банка президент Дэвид Рокфеллер ший йоIаца. ВIаши хьештдолча дешай хьакъехьара гуччахьара къамаьл хилар Н. С. Хрущевнеи Д. Рокфеллерай юкъе. Къаьстта аьлча, къамаьл деш юкъе доаладир машар чIоагIбарен СССР а США-на а юкъера торгови гIулакхаш дегIадоаладарен дешаш.

ПРОМЫШЛЕННИ ГIИШЛОШ ХЬАЛЪЯРА ПРОЕКТАЙ ВЫСТАВКАГА ХЬЕЖАР ПАРТЕИ ПРАВИТЕЛЬСТВАН КУЛГАЛХОЙ

31 июле Кремле промышленни предприятей проектайа макетийн выставкага хьежар новкъостий Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, Н. С. Хрущев, Л. Н. Ефремов. Проекташ оттаяй СССР Госплана проектни Iилмэ-толкамен организацеша промышленноста доакъой паччахьалкхен комитетий технологически институташа цхьана. Уж оттаяй унифицированни конструкцей, хIаьта иштта цхьан комплексах массехк предприята вIашагIтохаш йолча промышленни ульай типови секцей ларда тIа.

Н. С. Хрущевен кхача новкъосташен цхьайола заместиташ йир керда проектни предложенеш товара хьакъехьа, гIишлош еча промышленносте уж проекташ шерра юкъейоалае еза аьлар, производсташ ведомственни кара хиларгеи капитальни гIирсаш хьалдара плнаш тоаяргеи хьежа а доапаш.

Проекташка хьожаш дахьа лоайлаш хилар СССР Министрий Совета Председатела заместитель Д. Ф. Устинов, Министрий Совета Председатела СССР-а Госстрой хьакъехьара заместитель Л. В. Смирнов, КПСС ЦК гIишлошъяра отдела заведующи А. Е. Бирюков, Госстроя председатела заместитель Г. А. Карцев.

(ТАСС).

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома IV-ча пленумера

1964 ШЕРАРА ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДАР—

ДОКЛАДАХ ЙОЛА ПРЕНЕШ

ДIаяхача номер тIа оаха хоам бьча тайпара, 31 июле хилар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома IV-гIа пленум. Цига дийцар 1964 шера республика колхозашеи совхозашеи тIаийца социалистически декхараш кхоачашдарах дола дош.

Доклад йьъа республика Министрий Совета председателa заместителa, юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен министра нов. Слюсарева аьлер, КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумай решенеш тIа новкъоста Н. С. Хрущева выступленеш тIа, КПСС ЦК Президиумага цо яздьча записка тIа белгалдаьккхад юртбоахама интенсификаци яра хьакъехьа колхозашта, совхозашта, производствении управленешта, партийни организацешта хьалхашка латта декхараш. Юрта боахам айбара, советски наьха хьал - торо лаккхьяра партен халкъон лоаттабеча къовсаме лоархIаме моттиг дIайоац цар.

Парте хьехамашца хьалхе а лелаеш, вай республика колхозашеи совхозашеи юрта боахам дIахо дегIабоалабара мерофриятеш вIаштIехьъяьхай. ДIаьта 1964 шера ялат, дулх, шура, бьаца дааргаш, иштта яхьйола продукташ яхаран кийчъяран белхтоккхаме декхараш тIа а ийцад. Кхоачашде лоархIеча декхараша хьагойт колхозийи совхозийи йола тороаш.

Партен правительствая цадалдаш йоакхо ю вай республика юртбоахама интенсификаци яра. Духхьал укх хьалхарча ах шера республикага кхаьчаь 346 трактор, 500 комбайн, эзараш кхыйола машинаш, дукха ахча хьежадаьд мелиоративан балхашта, керда лаьтташ кардерзадара, экономически эсалча колхозашта новкъостал а даьд.

Республика юртбоахама къахьегамхоша цу йоаккхоша жоп лу къахьегама толамашца. Колхозашеи совхозашеи дикагIа йолча агротехнически хенашка дIадийнад ялат. Совхкарчул 3-за дукхагIа укх шера минеральни удобренеш ехкай кхашка. Укх шера балха юкъейоалаяьй хьажкIаши шекара свеклаи хьалхеяра балхашта механизаци яра йола В. Первицкен В. Светличен метоташ.

ХIанз ка бола ялат чуйна йа йоалл республика. Хьалхарчарие ялат чуйцарех а, хIаьта ялат дохкара тIаийца социалистически декхараш хаяал хьалха кхоачашдаьрех а да Шелковски, Урус-Мартана, Шаьла производственни управленеи боахамаш. Ялат дIадалара план кхоачашъяьй Нажай-Юрта производственни управлене колхозаша а.

ТIаийца декхараш кхоачашдеш хьоккаме болх вIаштIехьбаьккхаб № 3 йолча плодоовощни совхоза коллективо. Цу боахамо шерагара шерага чуйду лаккхара хьакъяйнаш, хIаьта толамца кхоачаш а ю пачхьалкхенга ялат, баьца дааргаш, хьайбай продукташ йохкара план. Укх шера совхозо гектара тIара 20 центнер ялат чуйцад, ялат дохкара план 118 процент кхоачашъяьй, иштта кхоачашдаьд пачхьалкхенга шура, фуаш дохкара ах шера декхараш, хIаьта дулх дохкара тIаийца декхараш 2,5-за тIехкхоачашдаьд.

ТIаийца декхараш кхоачашдара чIоагIа къахьийгад Сунженски управленерча «Победа» яхача колхозе, Наьсарен управленерча «Кавказ» яхача колхозе, Шелковски управленерча «Красный пахарь» яхача колхозе, Нажай-Юрта управленерча «Кавказ» яхача колхозе.

Хьалха латтача боахамий толамаш дийцакул тIехьагIа нов. Слюсарева яьхар ихье къаьстта белгалбаьнача механизаторий, хьайбаш леладерий цIераш, хIаьта юртбоахама къахьегамхошта аьржача социалистически яхьа юкъера кхоачамбоацараш белгал а даьхар. Республика тIаийца декхараш дика кхоачашдеш. Цхьайолча партийни комитеташа, производственни управленеша, юкъханцарча партийни комсомольски организацеша, колхозийи совхозийи кулгалхоша дика кхетабац тIаийца декхараш кхоачашдара бола бехктохкам. Масала, Наурски производственни управлене гектара тIара 10,8 центнер мара ялат чуэцац. Из культураш хьалххеяра агротехника леттара эсала хилар да.

Наурски управлене хьайбай боахаме а лохара хьоккамаш да. Пачхьалкхенга дулх дохкара ах шера план кхоачашъяьй 99 процент, шура — 95, фуаш — 65, тхa — 75 процент. Ялат хьувкъадара тIаийца декхараш кхоачашдаьдац Грозненски, Шаьла, Урус-Мартана дукхаxча боахамаша.

ТIаийца декхараш дизза кхоачаш ца дара керттерчарех цхьа бахьан да техникаш йо пайда эцар. Дукхача боахамашка, хIаьта хьалха латтача Грозненски шурий совхозе а тIехь, хиз бола гусеничи трактораш чуйоагIаш йолча тракторни парко, дукхагIа даькъе цхьан смевах мара болх бац.

Доккхий декхараш латт республика колхозийи совхозийи къахьегамхошта хьалхашка. Шу чакхдалалехьа дукха къахьега леза ялат, шекара свекла, коартолаш, баьца дааргаш, доакъарий культураш, хьайбай продукташ дукхагIа яхара, 1964 шера тIаийца декхараш кхоачашдара.

Эггара хьалха чакхдаккха леза ялат фуэцалгеи из кийделгеи, хьажкIашта, шекара свеклана, коартолашта, баьца дааргашта оасар делга, хьайбашта доакъар кийчделга, цар продуктивность лаккхъелга.

Агротехника культура лоха уйларах дукхача колхозашеи совхозашеи ялат хьувкъадаьдац дийрхIача тайпара, из бахьан долаш пачхьалкхенна ялат дIадалара план кхоачашъечеи хьайбашта зернофураж Iалашъечеи дукха новкъарлеяш кийслу. Берригa яна тIабахийта беза хIанз хьажкIашта дика гIулакх дара, цар тотех хьалнийсъе еза ялатий баланс. ХIанз механизмаш юкъейоалае йиш йоацеча моттигашка хьажкIашта оасар йе леза кулгашца. Шекара свекла дIа мел йийнача а иштта коартолаш дIайийнача а шуй ханнахьа мукъе баькха а кхмлоле балхаш а де деза.

Укх шера лоацача хана силоса лаьрхIа 50 эзар гектара тIера хьажкIаш чуэца я, хIаьта миллион совгIа тонна силос кийчъе а еза. ТIехьа дIайийнача культураштa гIулакх дарцеи уж чуэцарцеи цхьана къаьстта терко е еза гуйран ялат дIадерах зябь ахаран. Производственни управленеш колхозийи совхозийи специалистийца цхьана декхарийла я ялат дIадуча лаьттай структура нийсе белгалъякха, пожнияна лаьтташка лоархIамегIа йола культураш: дуга, гуйран дув кIа, хьажкIаш, баьца дааргаш дIале.

Новкъостий! Хьайбай боахаме а укх шера тIаийцадар доккхий социалистически декхараш. Белгал ца даькхача дергдац, хьайбай боахам вай республике чIоагIача ларда тIа боалаш хилар, специализаци ю, вIашагIъехк высокотоварни йоккхий шурий, хьакхарч кховбе, коа тIера ойлказараш леладу фермаш. Хьайбай тайп-тайпара довкъош леладара специализаци ю колхозашкеи совхозашкеи, цу балха юкъе ихуь дикагIа йола технологи, халача балхашта механизаци ю, иштта химизаци а ю. Дукхача боахамаша шерра пайда эц карбамидах, искусственни шурех, гидропонни баьцовгIаех.

Тайп-тайпара гIулакхаш вIаштIехьдахарех хьалха латтача боахамашка дукхагIа яьай хьайбай продукташ. Шура яккхара кийчъяран тIаийца социалистически декхараш толамца кхоачашду Сунженски производственни управлене. Ах шера итогаш йоацуш еннай КПСС обкомеи Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советеи дIа-юха теле ЦIе байракх. Шоай торонашка хьажа а хьежа Сунженски управлене юрта боахама къахьегамхоша дош деннад тIаийцача декхарел совгIа пачхьалкхенна 300 эзар совгIа шура, 300 эзар фуъ лаьа.

Шура яккхарен кийчъярен декхараш кхоачашдаьрашта юкъе я Грозненски управлене № 1 йола шурий совхоз, Шелковски управлене «Красный пахарь» яха колхоз, Наьсарен производственни управлене «Кавказ» яха колхоз, иштта кхыдола а боахамаш.

Цу тайпара толамаш даьха дале а шура йоаккхача дукха кхоачамбоацараш де. Нагахьа санна тIаийцача декхарех вай республике укх шера 26 процент дукхагIа шура яккха езаш хиннаяле, цIаз из 6 процент мара дукхагIа яьккхац. Республико шура дIаялара ах шера план кхоачашъяьац. Къаьстта тIехьаю шура дIаялара Наьсарен, Шаьла, Наурски, Урус-Мартана производственни управленеш.

Вай республике еррига торонаш йолаш я 1964 шера шура яккхаран кийчъяран тIаийца социалистически декхараш кхоачашдара. Цу гIулакха эггара хьалха тоале леза доахан кховбилга, пайда эца беза хьажкIийн лоцерий мошача доакъарах, доакъарий бахчени культурех, шекара свеклах. Доакъара юкъе белонаш дукхагIа хилийтар дукха пайда эца беза карбамидах.

Ледара кхоачашду дукхача колхозашеи совхозашеи дулх, фуъеш, тхъ даккхара кийчдаран тIаийца социалистически декхараш.

Дулх даккхара план кхоачашъяьй 99,2 процент.

Шура яккхаран кийчъяран тIаийца социалистически декхараш кхоачашдар, — йоах докладчико, — областной партийни организаце, республика хьайбай боахама берригача болхахой сийле декхар да.

Республике иштта ледара кхоачашду хьайбай боахаме керттерчарех дола цхьа декхар — доакъар дукхагIа кийчдар.

Соахкара гIалаташ укх шера ца дувлийтара тоъал доакъар кийчде леза, комбинированни силос йолла еза, аьлах даьккха хьаар Iалашде леза, шекара свекла лордаш гулъе а царех силос кийчъе а еза, ший ханнахьа чуэца а силос йолла а еза хьажкIех, дика кийто е еза Iалашъеча кийчдара, доакъара дрожжаш Iалашъяра, Iа доаккхаргдолча дерригa доакъар тIаоэара.

Хьайбай продукташ кийчъяра 1964 шера тIаийца социалистически декхараш кхоачашъеча лоархIаме моттиг дIалоац бахача нахагара продукташ ийэро. Из гIулакх теркал а деш, юрта боахама продукташ нахагара эцара болх хIара дезна бе беза.

Iилмана карагIдаьначунчун хьалха латтача опытан пропаганда елга лувцаш нов. Слюсарева белгалдаьккхар колхозашкеи совхозашкеи болх беш болча агрономаштеи зоотехникаштеи хьалхашка цу хьакъехьа доккхий декхараш латташ хилар. Новкъа дале а, дукхача специалисташа кхоачашдац из декхар. Цу балха юкъе шенхаштара кхоачамбоацар гучадаьккхад Грозненски производственни управлене боахамашка. Цу лоархIамерча дешa кIезига терко ю управлене начальника нов. Илюхина. Грозненски районе дукха из хьалха латта боахамаш, бригадаш, отделенеш, цхьабакъда, управлене цхьанкха хIама дин цар опыт йоаржаяра.

Овлангара хувца леза массанахьа из гIулакх иштта латтилга. Партийни комитеташ, производственни управленеш декхарийла я дикагIола опыт балха юкъеяхьара, колхозашка, совхозашка уттаьнча планашка юха а хьажа, хIаьта уж планаш боккъонца кхоачашъе йиш йолаш йий хьажа а, уж дIахо кхоачашъяра тIахьожам лоаттабе а.

Парте Централыни Комитето боккхача лоархIамера гIулакх хилар белгалдоаккх тIехьа латтача боахамий экономика айяр. Цхьабакъда, цу хьакъехьа республике вIаштIехьъяькхача мероприятешца хьалхе лелаш боахамий правленешеи партийни организацешеи. Парткомашеи производственни управленешеи ледара тIахьожам лоаттабу цу балха, хIаьта новкъостал вац тIехьадусача боахамашта. Иштта хIама даьнац экономика айяра Сунженски управленерча Орджоникидзе цIерахча колхозе, Шаьла управленерча Куйбышева цIерахча колхозе, Ведана районе Карла Маркса цIерахча колхозе. Партийни комитеташ, производственни управленеш декхарийла я цу боахамий экономика айяра вIаштIехьъяьха йола мероприятеш кхоачашъе. Цу балха юкъе керттердар да кадраш нийса харжар, уж балха нийса дIахьожар, кхеяр, тIехьадусача боахамашта организационни материально-техническии новкъостал дар.

* * *

Доклад йистейоалаш, нов. Слюсарева йоах, дукхача колхозашкеи совхозашкеи иштта доккхий кхоачамбоацараш хилар хьагойт, вIашагIъехка йолча производственни управленеша, партийни комитеташа юрта боахама производствана боккъонца кулгал ца деш, боахамий хьалеш кIоаргга Iома а ца деш хилар, колхозийи совхозийи практикана юкъе дикагIа йола методаш Iилмана карагIдаьнари ледара юкъеккухьаш хилар.

Инспектораш - организатораши парторганизатораши дукхагIча даькъе лоацача хана командировке а хиле цIеух. Цар керттера декхар да балха юкъера кхоачамбоацараш цIендаь вIадаккхалца хIара боахаме, ферме хила.

Докладчико белгалдоаккх юрта боахама къахьегамхоша тIаийца социалистически декхараш кхоачашдара, КПСС ЦК февральски Пленума решенеш вадара юкъеяхьара лоаттабеча къовсаме колхозийи совхозийи юкхьанцара партийни организацеш Iалашмате боккха лоархIам болаш хилар. Партийни организацей балха юкъе керттердар да производство дегIайоалаяра, тоацра, боахамаша толамаш соадахара, тIаийца социалистически декхараш кхоачашдара юртбоахама къахьегамхой оарцагIбаха.

Производствана кулгалдеча хана партийни организацей йиш яц совхозий администрацей, колхозий правленей когаметта уттаа а, цар дер де а гIерта. Партийни организацеш декхарийла я производстве коммунисташ нийса дIауттабе, цар авангардни роль лакхъе, наха юкъе беш боача организаторски массово-политически еррига средствех пайда эца, чура торонаш гучаяха а, царех пайда эца а, Iилмана, техникана, дикагIча опыта, карагIдьннар балха юкъедахьа уж оарцагIбаха.

Республико тIаийца социалистически декхараш кхоачашдара лоаттабеш бола къовсам, — йоах докладчико, — из йоккха политически экзамен я. Цо иштта белгалдоаккх юрта боахама продукташ йоахнлгеи кийчъелгеи цIенхаштта дегIадоалалара республика колхозашкеи совхозашкеи еррига торонаш йолга. Керттера декхар да, юрта боахама производства дерригача доакъошка болх сихбер, кхоачамбоацараш юкъера дIа а даьха, тIаийца социалистически декхараш. Даьхенна хьалхашка шоай декхар сийленца кхоачашдар.

ДIадахача ах шера тха къахьегамхоша тIагIертта болх баьб юрта боахама интенсификации еш, йоах Грозненски парткома секретара нов. **Сухорукова**. Продукташ дукхагIа яха доккхий декхараш тIайийцадар управлене боахамаша.

Лаьтта леладара культура лакхъяьй колхозашеи совхозашеи. Гураьь ялат дувча лаьтта дукха минеральни удобренеш ехкар, ерригача дIайийнача культураштa пойкорика яьй. ХьажкIаш ледаш 14-за баьца дааргаш леладеш бIаь совгIеэ зено а.

Хьайбай продукташ дукхагIа ехай. Цхьан Iаттагара соахкарчул 109 килограмм дукхагIа шура яьккхай. Из бахьан долаш укх шера 17 процент е 220 эзар центнер дукхагIа яьккхай шура. Еррига а 700 тонн шура яьккхай.

Колхозашеи совхозашеи кхоачашъяьй фуаш кийчдара план. Хьайбай продукташ яхарен кийчъярен болх толамца лел № 1, 3, йолча совхозашка, «Новый быт» яхача, «I Мая», Ленина цIерахча колхозашка.

№ 1 йолча шурий совхозе продукци яккхара план толамца кхоачашъю. Довкъара беза 1,5-за лакхъеннай.

ХIанз тха доахан лоаман даьгIенашка да. Цо йиш хулийт дулхата дIадоар лохде. Оаха дех юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен Министерствагара альпи а Iай а доахан довжале йиш хургйолаш даьгIенаш [illegible].

Тха управлене дика хьайбаш лелаераш ба. Масала, опорно-хьоккхама боахама болхлочо нов. Шарунова хьалкхедаьд 3300 хьайба, хIаране доэал 90 килограмм а кхоачийташ.

ЧIоагIа зе хилар боахамашта тохарех, из Iаьткъар план кхоачашъяра.

Ялат дикагIа чуйцар «Ермоловский» совхозе. Бакъда, управлене ялат чуэцара план 87,3 процент мара кхоачашъяьйц. Соахкарчул кIезигагIа да валовой доакхха ялат.

ХIанз хьажкIой силос йоллаш да тхо. Дика лед ца боах. Парткомон управленеи къаьстта теркам тIабохийт хьайбашта доакъар тайнйтара — гуйра кIоаргача яххалца хьайбашта аза чома доакъар хургйолаш [illegible].

[illegible]

Тха кхоачамбоацарех нийса критика йир доклада тIа.

Парткомон управленен берригa шоай низ тIабохийтаргба Грозненски управлене юрта боахама къахьегамхоша хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара.

КПСС ЦК февральски Пленума решенеш вахаре кхоачаш а еш тIехьадусача боахамий экономика айяра тIагIертта къахьегаш ба Нажай-Юрта производственни управлене къахьегамхой, аьлар управлене начальника нов. **Баширова**. Тха хьайбаш леладераша толаме кхоачашдаь хьалхарча ах шера шоаш тIаийца хинна социалистически декхараш, хIаьта колхозаша Даьхенна ялат дIадалара задани а кхоачашъяьй.

Къаьстта дика къахьийгад «Кавказ» яхача колхоза колхозхоша. Цар дика тIехкхоачашъяьй пачхьалкхенна шура, дулх, ялат дIадалара план. Иштта дика толамаш даьхад «Дружба» яхачеи Орджоникидзе цIерахчеи колхозаша а. Дукха ба производственни управлене хьокхаий къахьегаш бола доаркаш, скотникаш, механизатораш.

Цхьабакъда, кIезига дец кхоачамбоацараш, дукха да кIазичул тIехьагIа де дезараш а. Лоаман 14 колхозах пайда луш яц дукхагIъараш. Цул керттера бахьан лаьтта кIезига хилар, хьайбий продуктивность лоха хилар, балхашта шерра механизаци ца яр да, цудукъа лакха ба продукци [illegible].

Пачхьалкхенна дIалуча продукци боарамига дийлача итара тIехьарча моттиге латт тха производственни управлени, бакъда, парте Нохч-ГIалгIай обкомои республика Министрий Советои нов. къостал доийя дукха а дарегIа а дулх, шура, кхыйола продукташ дIалуш хургья яз.

Цу гIулакха эшараш белгалдоах нов. Баширова. 35—40 километр бIаьха лоамин дьыгIенашка бола йиж билла беза. Из йиж буале дукхагIа хьайбаш лелада а дукхагIа хьайбай продукташ яха а йиш хургья тха. Цул совгIа, итташ тоннаш хьуиа хьач, кхор, Iаж, кхыбола а сом кийчбе йиш хургья.

Тха балха чIоагIа новкъарле ю техника тоаяра эша ремонтия база ца хиларо а. Курчалоевски РТС-о ший ханнахьа тоанц юртбоахама техника, хIаьта тоаяьр во а хул.

ХIанз укх саьхьате лохача боахам тIа [illegible]

Льаттан ма-чулацамнаре катирхойн мелкарийн укх шера сентябрь бетта, Москве хьаелла лаьрхIача катирхойн студентийн Дерригдунен форуме кийчлуш ба.

«Молодая Гвардия» яхача москвасин типографера болхлой форума хетаьь дукхача тиражах плакаташ арахецаш я.

СУРТА ТIА: диспетчер Сотникова Валентинаи печатник Сучков Валерийи форума хетаьча плакатага хьожаш ба.

А. Чеорунова сурт.

АПН.

бай продукташ йохкара дика толамаш дахарах парткомеи производственни управленеи карарахкара тела ЦIе байракх еннай тха колхоза. Укх дIабахача вархI бетта 770 тонн шура дIаеннай Даьхенна, шера планаца иийчайча 89 процент хул цох.

ХIанта дукха дIаяода центнер шура йоаккхилга, из хул буйнахьа халача балхашта боккъонца механизаци ца яр бахьан долаш. Цудухьа дукхагIа хьайбай продукци яккхарца [illegible].

Хьайбай боахам пайда а луш лелабара чIоагIа лоархIаме да шортта доакъар кийчдар. Цунна леррIIа терко ю оаха. Тхона боккха пайда баьлар искусственни шура хьаьрах, комбинированни паста хьаьрах. Витаминни юкъеякхарах, хIаьта ферма болхлоша хьнар кхоаш доахан гIулакх дара.

ХIанз хьайбай помещенешта ремонт еча новкъостал деш, Iан кийчо еш бе фермий болхлой. Хьайбай продукташ йохкара план укх шера дика тIехкхоачашъергья оаха.

Колхозхоша хIанзза уйла ю къагIадоагIаче шера из бола ялат, хьажкIаш, кхыйола культураш хьувкъаяра. Кийчьеш латт удобренеш, вIашагIъехкаш латт механизированни отрядаш. Укх шера соахкарчул дукха а дукхагIа тохаргья минеральни удобренеш а. Лоацца вьлча, укх гаргарча шерашка боккъонца тоандергда ялат довккьяяра.

Трибуна тIа ва нов. **Варлашкин** — Сунженски производственни управлени парткома секретарь. Цо дувц семилетка хахлагIча шера сунженски хьайбаш леладераша даьхача толамех. Управленерча боахамаша тIехкхоачашъяьй пачхьалкхенга дулх, шура, фуаш, тхъ дохкара ах шера план. Парте обкомои республика Министрий Советои карара нийк тела ЦIе байракх еннай тха управленена, аьлар дIахо нов. Варлашкина. Хьайбаш леладерий иштта беркат доалаш къахьега вIаштIехьдьлар совхе кхоачамхилал лоакъар Iалашдар бахьан долаш.

Доаркашта, скотникашта, фермай болхлошта юкъе шерра социалистически яхь аьржай. Итт дийнахьа баьча балха итогаш а йийя толашагIа болча болхлошта вымпел лу, пенгазета тIа а районни газета тIа а боах, хIаьта дикагIа йолча шурий фермана парткомеи производствени управленеи карара карара тела ЦIе байракх лу.

Коммунистически къахьегама коллектив а ударник а яха сийлен цIи яккхара йолча яхье мачулла дукхагIа нах юкъеоза гIерт тхо, йоах нов. Варлашкина. ХIанз из сий дола цIи яккхара къовсам лоаттабеш й «Победа» яха колхоз, № 2 йола шурий ферма коллектив, «Коммунизмага бола никъ» яха колхоз, XX партсъездаи Ленинеи цIерахча колхозий дукха а доаркаш.

ДукхагIа дулх даккхара чIоагIа пайдане долаш чорадаьд тхона кхоно хьайбаш дорстаделаро. Укх шера чуоттадь эзараш хьайбаш дорстадаьд, къаьстта дукхагIа еррIIайгаш а йорстеш. ХIанз Кирова цIерахча колхозе чуоттадьча хIоа енг. гIалга дийнахь 1000 совгIа грамм дулх тIакхет. хIаьта XX партсъезда цIерахча колхозе кхоабача дикача фуъ долча бежанашта — ким а дукхагIа.

Укх шера цхьадола толамаш даьхад управленерча кхаш леладераша а. ВIаьсти тIехьаьнна а хийла хийнаяле а айнийнача лана дIадийра деррига ялаташ, царна органически минеральни удобрени техар. ХIанз сихагIа ялат чуэца а из пачхьалкхенна дIаладе а гIертташ ба тха къахьегамхой. Даьхенна ялат дIадалара план хьалхарчарца кхоачашъяьй Ленина цIерахча, Победа яхача колхозаша. Ялат чуйца дIайина мукъа лаьттай оахаш а доаньарийна лаьрхIа кхийнне культураш дIаюю а ба механизатораш.

Дукха ха йоацаш парте обкома инициативах социалистически яхье кхийнча Сунженски Грозненскии шин управлене хьалхарча ах шера даьчуига дьежад тхо а грозненцаш а. Из чIоагIа пайдане гIулакх дар, вIашин Iоманае а балха юкъедахьа а мегаргдолаш дукха хIамаш бIаргадайр сунженцашта а хьаьшашта а.

Са белгалдаккха безам ба, йоах нов. Варлашкина, кийча продукци йохкара укх шера а соаяка санна дукха халовош нийслуга. РIояхачул дукха а иттагIа де из дьалхеш. Грозне сунженски боахамий баьца дааргаш, коартол, кхыйдараш дохкарголла тика хьалхаца дех оратора. Докладчика дийца кхоачамбоацараш тха балха юкъе долаш да. Цудухьа оаха хьинар кхоаргдаш уж дIаьдзера а тхаьшта хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдара а.

Тха колхоз дукха доакъош дола боахам ба, — йоах Грозненски управлене 1 Мая цIерахча колхоза парткома секретара нов. **Заречне**. Цудухьа ялат дукхагIа хIаде доладенна тхо. Соахка 330 гектар мара ца йийнача метта 4000 гектар совгIа кIа дIадийнад. Лаьтта леладара культура лаккхъяран минеральни удобренеш ехкара чотаи 1967 шера хIара гектара тIа 18 центнер а хIара шера 15—18 эзар тонн а ялат лаккха лерхI оаха.

Тха боахама доакхагIдарех цхьа дакъа ла хьайбай боахам. Цудухьа доакъара база лаккхъяра укх шера 650 гектар горох дIайийнай оаха.

ДIадахача шера дикка тIехьаюсар тха колхоз шура яккхаре. Колхоза парткомеи правленеи гIулакх довзаш бола нах бахийтар фермашка, шурий товарность лакхъе Iаьсашта хуросайтеи искусственни шура хьокха йолайир. Цу гIулакхаша а болх дикагIа вIаштIехьбаккхаро а шура йоаккхалга лаккхдир.

Котамаша фуаш дукхагIа деригдолаш царна тосса хIама тоайей, пуйех витаминаш етт. Из бахьан долаш фуаш кийчдара планаш кхоачашъю колхозо.

44 эзар тонн ялат, Iаттагара лаьрхIа килограмм шура, 361 тонн дулх даккха, 2360 эзар фуъ гулде декхараш тIаийцад оаха.

Уж декхараш кхоачашдара колхозахой оарцагIбаха а хIара денна балха тIахьожам лоаттабе а 12 партийни группа вIашагIъеллай. Уж гIулакхаш дарах, организационно-массови болх дика барах, бригадашеи фермашеи юкъе лертIIа социалистически яхь лоаттарах дIадахача шерашкарчул дикагIа лел деррига балхаш тха колхозе. Ханнахьа чакхдаьдар бIаьстан балхаш. Лоацача хана, доа ца деш, лочкъа ца даьташ чуйцар ялат.

1964 шера хьалхарча ах шера яхьа итогаш йир оаха июль бутт болалуш. Планел дикка дукхагIа ялат деннад пачхьалкхенга, 120 процент, иштта дукхагIа шура, дулх 1900 центнера метта 1304 центнер, фуаш — 790 эзара метта 1053 эзар, планаш тIех дукхагIа тоннаш шура ехкай.

Торговни организацешка вe дIалайду баьца дааргаш. Из чIоагIа Iаткъ колхоза боахама, пунах доккха зе доал.

Тха колхозхоша дIайийна культураш чIоагIIа хьувкъаяра, хьайбай продукци дукхагIа яхара тIехьа чIоагIIа къовсам лоаттабу. Коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара тIехьара яхь дIайолаяьй тха колхозхоша.

Колхоза парткомеи правленеи хьалхленца колхозхоша шоашта хьалхашка латта доккхий декхараш сийленца кхоачашдергхиларах шеко йоацаш теша мегаргва.

Нов. Слюсарева доклада тIа дукха дийцар тха совхозах, — йоах «Ингушский» совхоза директора нов. **Мамилова**.

БIаьстен ялат дIадера лаьтта кийчдеш, минеральни удобренеш ехлаш, бIаьстан культураш дIаюаш а уж тIаяьнча царна подкормика еш а, гурахьа дийна ялат ханнахьа чуэцаш, культурашта зе ду садбохка хIамаж йовеш дукха балхаш даьй совхоза болхлоша. Бакъда, жужалша яха садовлла хIама латерах во хийнар кIа (гектара тIа 5,8 центнер), мукх (10,6 центнер). Цул совгIа, сона хетачох, из да хIара шера цхьан кхай тIа цхьа тайпа культураш юш хилар а.

Тха лаьтта гIолла дохача, 12 эзар гектар хица Iалашъе лаьрхIача канала чура хий дилла йиш ца хиларех цу гIулакха дIайийна 600 гектар ийр тха. Сона хетачох, лаьттай структура чIоагIа хувца еза.

ДегIабена хьайбай боахам килара дика доакъара база хьаш ю. Из ю тха, бIахка 600 племенни бежан доаладир тхона. Цу доахана кIаша из кийчо ца хиларах (чудокха помещенеш доакъарии ца хиларах) доккха зе даьлар совхоза.

Во латтар искусственни осеменени яра болх, из бахьан долаш дукха доахар Iахара дисад, шура кIезигагIа яьккхай, Iаьсий кIезига даьд. Из гIулакх метта оттом ца тхо хIанз. Цунах беркат доал, шура тIакхет, доахан доал.

Кавраш гIулакх во латт совхозе. ХIаьта царга хьежжа наре балха тIа толам баргбац. Цу гIулакха уйла е еза министерствас.

КIезига лоархIам болаш гIулакх дац бахача наха юкъе беш бола агитационни - политически болх а. Бакъда тахан из тха совхоза болхлошта юкъе беш бац. Цудухьа дукха моттигаш я пачхьалкхен лаьтта шоай хоIаме дIалуш дацаш, шоай хIалахьара бIакамаш шердеш, гораш лелаеш, вакобех ца довгIаш дукха доахан лелаеш моттигаш я, сона хетачох, цIенхаштта оттабе беза из болх.

(ДIахьалдар 3-ча оагIа тIа).

КПСС Нохч-ГІалгІай обкома IV-ча пленумера

—ЮРТБОАХАМА КЪАХЬЕГАМХОЙ СИЙЛЕН ГІУЛАКХ

Нов. СЛЮСАРЕВА ДОКЛАДАХ ЙОЛА ПРЕНЕШ

Тха совхозах шурий - дукха боахам бал. Бакъда, тха доккхагІа дола дехьа лаьттанцара боахам ба. Цудухьа къьестта цхьа йоаташ болаш хила еза «Ингушский» совхоз. Из ца хилча болх мерттІа леларгбац.

Тха боахаме хий чІоагІа къе да. Дежача хьайбашта тІехьа хий кхахьа деза тракторащцей машинашцей. Хьайбай боахам бигза дегІабоалабара дилла додй хий хила деза. Из дара хий дилла специалисташ бахкийта беза.

Ялат чуэцашехь лаьтта оах оахьа. ХІанз 3 эзар гектар лаьтта ахьа даьмал. ДІахо а деш латт балхаш.

Республике юртбоахама къахьегамхоша колхозийи совхозийи экономика айера, дукхагІа тайптайпара продукташ ахара дахь гІуйлакхаш белгал а дахьо тахан вайна хьалхащка латтача декхарех дийцар КПСС Нохч-ГІалгІай обкома секретара нов. Дорохова.

Юртбоахама балхашта юкъе эттара лоархІамегІа йола ха я ялат чуэцалга.

Укх шера республика колхозашей совхозашей ялат дІадуергдолча лаьтта эзараш тоннаш минеральни удобрени техай, дукха яр ядохкхмикаташи гербицидаши а. Боахамашка кхоачамгІоллаІ техника а яр. ХІаьта а совхкарчул вогІа хьувкъадаьл ялат, кхоачашдац ялат дІалара социалистически декхараш.

Укхаза къамаьл даьча цхьаболча новкъосташа, аьлар нов. Дорохова, бІаьсти бон яр яхаш дийцар. Бакъда, керттердар-м из дац. Юртбоахама культураш дІаера а царна, гІулакх дара а шоашта тІалатта бехктохкам а цу боахаш леладаьд из дукххача колхозийи совхозийи кулгалхоша, специалисташа. Удобрени техача дерригга кхоачаш хул моттташ тІелхаьй агротехника бокъонаш, ялаташта гІулакх дара хІанаш хулалаьйтай. Пачхаьалкхена шертта къахецаш йола минеральни удобренеш дукхьал техай аьйттара техай дукххача боахамашка. Из нштта йолга хьагойташ дола масал доладу нов. Дорохова. Масала, вІаши доалахь улла «Ингушский» совхози «Кавказ» яха колхози.

Укх шера хІара гектара тІа 3 центнер удобрени техай «Ингушский» совхозе, хІаьта «Кавказ» яхача колхозе 1,2 центнер, хІаьта а гектара тІара колхозерчул дикка кІезигагІа ялат доаккх совхозе. Ха во латтарех хинийдац из гІулакх ишта. Дерригга а ялат кхедара культура лоха хилар, йолаш йолча торонех пайда ца эцар, цхьаккха бехктокхам боацаш боахам лелабар да. Парткома а производствени управлена а хІана магац цу 3—4 боахама балхага бокъонца хьажа, цигара хьал тоаде я?

Массехк нош дІалуьйча ялата фух яьца. Республика цхьадолча боахамашка на гІулакх миштта леладу теххад. Из болх Наьсарен производствени управлене во лелабаь Іац. ДІадийна фу дукха къатІа ца йоалаш дус. Масала, Шаьла производствени управлене «Джалка» совхозе 1000 гектара тІа дІадийна ялат геттара ийлха хьатІадаларах юха дІаде дезаш хилар, цунга кхи а итташ эзараш сом яхча дІадахар. Ишта доал дӯ юртбоахама? Производствени управленешта бІаргагаций миштта а мичахьа а фу дІадув, ханнахье юха хІана соцаваац харцахьа вацар?

Хиш дехкача лаьттаех миштта пайда эц дувц дІахо нов. Дорохова. Хьалцаргье вай Наурски район. Хиш дехкача лаьтташ тІа а ялат кІезига хьувкъаду Наурски управлене боахамаша, из гІулакх ишта латт Шелковски производствени управлене а. Цхьайолча моттигашка оасар а даьна дада хиш декха лаьтташ. «Коммунизмага боде никъ» яхача колхозе 20 гектара тІа дІайийна хьажкІаш оасаро хьалйина латт. Укх шера хиш дехкача лаьтташ тІа дІайийнача 320 гектар хьажкІашта цкъа хий диллац. Хий лехкилгІ ишта керте боацаш леладу боахамаш дувц братора.

Ялаташ хьувкъадар, боахама кхетамца кулгалдар дукхагІча даькъе кадрех тийша де. Колхозаш совхозаш специалисташца чІоагІъеш дикка бойх баьб, республике. ХІаьта а дІадахача шера управленешкара специалисташ кІезигбенийб. 1963 шера колхозашкех совхозашкеи болх беш вар начальни образовани йола 7 саг, хІаьта укх шера 72 саг. Из гІулакх къьестта вогІа латт Шелковски Грозненски управленешка чудоагІача боахамашка, цига кхьметтел начальни образовани йоацаш бола нех а ба бригадираш болаш. Цу дешца йоагІаш йола терко яц парткомаша, производствени управленешта.

ДІахо нов. Дорохова укх тІехьарча деношка ялат дІалулга геттара во леладелгах дийцар. План кхоачашъе гаьна я Грозненски управлени, цхьабакъда, укхаза къамаьл даьча парткома секретара цу хьакъехьа дош аланзар йоах цо. Ялат дІадалара шІенхаштта тІехьаюсаш я Наьсарен управлени а. Пачхаьалкхена ялат дІалулга во леладу кхьча производствени управленешка а. Цхьайолча парткомий секретараша, производствени управленей начальникаша план кхоачашъергьа яхара совгІа практически деш хайра хІама дац. Дукха ха йоацаш парте обкоме хиннача совещане план ханнахьа кхоачашъергьа оаха аьнна тейнам белар Наьсарен управлене парткома секретара нов. Газдиева, бакъда, таххьанийца 49 процент мара кхоачашдьяц ялат дІаладара план. ХІаьта хІана план кхоачашъергья - хьогІ, кхоачашъергьа - хьогІ кхаш уйла аш а ва из. Уж тайпа уйлаш елга вІаллар а ла мегаргдолаш хІама дац. Массане а кхетадде деза пачхаьалкхен ялат дІадалара план а социалистически декхараш а кхоачашдайза дергдоацилга. Цудухьа ерригача торонашка хьажа а церех пайда эца а беза.

Парте областной комитета бюрос Наьсарен производствени управленена новкъостал де вахийтавар юртбоахама продукташ яхарен кийчъярен министра хьалхара заместитель нов. Дудашки механизаце дешаех йола министра заместитель нов. Вилиев. Нов. Дудиик хІана юха цІавенав, цо цига даьча новкъосталах хьахинар хІана а гуш дац. Наьсархойл дІа мел цІкхкхараш ялат чуийцабьннаб, 200 эзар тоннах совгІа ялат эрдах республике, хІаьта хІанзчул тІехьагІа дІадала дезаш да 91 эзар тонн ялат. Цудухьа массанахьа а цІенхаштта оарцагІдоала деза пачхаьалкхона сихагІа ялат дІадениа декхара. Плани декхараш кхоачаш ца дар халкъи партии Іехар да. Из дицдалийта йиш яц цхьанне а.

Хьайбай продукташ кийчъяра хьакъехьа ІалаьматІ дукха дийцад, — йоах нов. Дорохова. Соахкарчул кІезигагІа йоах вай шура, дулх, фуаш. Массехк шу да пачхаьалкхена шура дІаллара план республико кхоачаш ца ю. Балках дика ялаташ бола, доглаваш бола нах керте латтача болх а тоабу. Из хьагойташ дола масалаш доладу оратора. «Джалка» совхоза хоь тІара салхазаран леладу фабрика хьалха во болх беш яр. ХІанз цуйна керте латт коммунист нов. Суслонов, болх а тоабеннаб, наьха аланий а лакхденнад. Ишта дика болх бу нов. Горшенкин Кастоева керте латтача шурий фермашт а.

Укх тІехьарча шерашка жа леладелга воча хьала тІа доалаш латт, лоалуш латт цуй продуктивность. ВІаьрча республика хьанийцача диэза кхоачашдац социалистически декхараш, цхьан хьалашка болх беча бригадий, фермай хьокхамаш гаьнна цхьатарра дац. Цу дерригкеша хьакъехь партийни управленой парткомаша партийно - политически болх лерттІа ца лелабелга, из вахарца буизам болаш боацилга.

Шийн къамаьл чакхдоалаш нов. Дорохова аьлар, массадолча боахамий кулгалхоша кхетадде деза социалистически декхараш хабарах а доацаш кхоачашде дезилга. Цу гІулакхе мел эша торонаш вайцига йолаш я, царех пайда эцй мара беза. Колхозхошта пенсеш хьожадаьча, дукххача болхлошта алапеш тІатехача СССР Лакхехьарча Совета сессе решенешта жоп а луш — 1964 шера тІанийца социалистически декхараш кхоачашдара тІатІерттa къахьега деза республика юртбоахама къахьегамхоша.

Лоацача хана а ца йойташ а чуийцаб тха колхозо хе бола культураши горохи, — аьлар Шаьла производствени управлене Ленина цІерахча колхоза председатела нов. Муслуева.

14 июле пачхаьалкхенга ялат дехна аьлар колхоз. Соахкарчул гектара тІара 2,5 центнер дукхагІа дамиккад ялат.

Дикка кондицега а хьежа дІаде цІан мукки дІхоттабаьб.

ХьажкІай дІайийр эзаь ена аьхача а минеральни удобренеш теха тоадаьча а лаьтта. ХІанз эзбин гуракьа ялат дІадеран лаьтта оахаш да тхо.

Пачхаьалкхенга шура йоахан ах шера йоагІа план 100 проценти 9 бетта яр — 75,3 проценти кхоачайньа цхьан Іаттегара юкъера лаьрхІача 800 килограмм шура яьккхай.

Соажка тІеэнга шура кьоккхаяр колхозо. Цудухьа укх шера къьестта тераш тІабахийтар колхоза правленех парторганизацен шура йоаккхалга лакхдар. 3-ча квартале шера йоагІа план кхоачашъе аерхІ оала.

Шура йоаккхача дика толамаш даьхад дукхача доярхаша.

Хьайбай боахаме лаьрхха йола бригадаш вІешагІтТехад, 15-гІа августе тІекхоачаш хьайбай помещенеш дІаяла ремонт яь ерга.

Планах дІае йоагІачул хьажкІаш 56,4 проценте шекара свекла 29,5 проценте дукхагІа дІайийнай; хІаьта горох йиза 100 процент. Цхьайолча культураш дукхагІа йийлай дІа. Из даьа гидуаргаш кІезигагІа дІа а юаш, хІана аьлча из культура тха лаьтта хьувкъаьац. Уж культураш дІайийр минеральни удобрени теха кийчдаьча лаьтта.

ЧІоагІа йоакхо ю партех правительствая юртарча къахьегамхой. Цуна дола дика тешал да дукха ха йоацаш хинна СССР Лакхехьарча Совета сессе документаш. Цар колхозхой къахьега а юкъара боахам дегІабоалабе а бола безам чІоагІа лакхбаьб.

Колхоза правлене дийца а дийна, хІана колхозхошта трудоденах 40 пепиг аьча дала лаьрхІад оаха.

Укх шерара шоай социалистически декхараш кхоачашдеш цхьадола толамаш даьхад тха колхозоша, Шено яц оаха уж декхараш ханал хьалха а дезза а кхоачашдергхьдарах.

Ацетонови завода кулгалхой, цу завода доакъара дрожжаш хьаю цех хьалъераш буйцаш критически къамаьлаш дер укхаза, — йоах Грозненски ацетонови завода директора нов. Педевина. Аз тахханарча пленумага дІахайьаду хьайбай продуктивность лакхъеш йола дрожжеш ю завода цех хьалъеб йистелар. Цу тайпара, завода коллективо арахецаргйолча промышленни дрожжай хьадж такан хьакхеташ я.

ТІагІертта къахьегар бахьан долаш гІишлонхой карагІдаьнна доккха беркат да лоацача хана из цех хьалаьь яккхар.

Массанена а хоаш да ацетонови завода юрта боахама продукташ кар отходаш чакхйоахилга. Итташ эзараш тоннаш продукцех чакхйоаккх оаха спенех, хьалха Шалжала чукхуйсаш хинача отходех пайда а эцаш. Укх гаргарча дикь шера продукция чакхйоаккхаш юсача ерригача отходех бизза пайда эца лерхІ оаха.

Хьайбай боахамий болхлошка цхьа декхар ду из тха завода шоаш дІаккхуьача дрожжей боагІача тайпара пайда эцар. Хьайбашта долча доакъара боала пайда лакхбара эша католизатор йола биомасса арахец оаха. Цунах мел йолча дакпеша йоах, цо 15—20 процент экономи ю.

Оаха ла критика укх тІехьарча хана дика дІатІа а йина, Грозненски производствени управлене болхлоша геттара дика кхуть из тхогара. Ишта дика ййо тхогара из Сунженски управлене а. Юрта боахама къахьегамхоша тІанийца социалистически декхараш кхоачашдара гІо ду цо. Ерригача колхозашкей совхозашкей шерагІа юкъейоалае еза чІоагІа лоархІаш бола препарат. Тха декхар да витамии В-12, В-2, доисадаь мовка шиейца хургдола биомасса карагерзаар.

Тха технологаш хьалхагІа производство ца йоъаш хинна къона болхлой ба. Цар укх гаргарча хана вай республике хьайбай продуктивность лакхйира эша доакъара дрожжаш арахецаргхиларах парте областной комитета Пленума дош ду аз.

Нов. Слюсарева кийса критика йир Наьсарен производствени управлене партийни организацена, кулгалхошта, аьлар Наьсарен управлене начальника йоа. Абубакарова.

Лаьтта леладара культура лоха я, гуракьа кІа дІадийнача юна а цига кІа дув. Ишта 10—15 шера вІашта дуьш да из. Цудухьа лаьтта къалу, оасар даь, хьувкъам лоха латт.

Гуракьа аьха лаьтта дайар, ерригга культураш дІайийра бІаьстий аьхача лаьтта. Ялат дебара кІезига Іаткъаш дІадув фу во хилар а. Кондиционни сортовий фу дац дІадуар. Лаьтта во кийчду. Цу дерригаенош ца алийтаь ялат хьувкъадаре тІехь.

Хьайбаш дебадара гІулакх вскала латт. Искусственни осеменени лерттІа вІаштІеха а ца йоаккхаш бугІаш дІаккхарйй дукха доахан Іахара хиса. Из бахьан долаш хІара ца бахкаш бисача Іаттах 300—400 сом эс хул боахамашта.

Дукха доахан дайнад доакъар ца тоъаш, зорале. Из бахьан чІоагІа гІелдена ІанкгарадаьІар доахах.

Доакъар Іаламе даьгІенаш тоъац тхона; тха боаламаш доакъара кхоачамбоацаш дусаргда. Из доаш цІенхаштта къоастаде деза.

Тха управлене «Октябрь 40 шу» яхача совхозе дІайийна 4000 гектар хьажкІаш цал юкъе ца боаккхаш машинашца хьалкхею. ХІаьта хьча боахамашка а 2 — 2,5 эзар гектараш я ишта кхеш. ЧІоагІа дика кхув хьажкІаш.

Дика хьахцинай шекара свекла. Соахкарчул 2,5-эза дукхагІа яуж, вешта аьлча 2200 гектар.

2,5 эзар гектар картолаш дІайийнай оаха. Дика хийнарай уж. Гектара тІара 120 центнер яккха лерхІ болхлоша.

17,5 эзар гектар хуйнча ва болча ялатех 10 балха дийнаь 11 эзар гектар чуийцад боахамаша, хІаьта юхьансар къаь дийнахьа чуийца а пачхаьалкхена дІадена а доаккхаргда. Юкъара лаьрхІача 12 центнер ялат доал гектара тІара.

Наьсарен управлене партийни организацен кулгалхоша де йиш мел йола гІулакхаш дергда укх 1964 шера управлене къахьегамхоша тІанийца социалистически декхараш толамца кхоачашдара.

Укх тІехьарча хана республика комсомольски организацей болх тІабейзабаьб парте ЦК февральски Пленумех ВЛКСМ ЦК IV-ча Пленумех исторически решенеш кхоачашьдра, — йоах комсомола Нохч-ГІалгІай обкома секретара Гудантовас.

Комсомольски организацеш шоаш тІанийца социалистически декхараш кхоачашдеш я. Цар балха тІехь керттердар да ка бола культураш, къьестта хьажкІаш чІоагІа ебаяр.

Республике болх беш хьажкІаш лелаю 274 механизировании комсомольско-кагирхой звено я.

Комсомольцашех кагирхошех хьалкхею шекара свекла, хІаьта из соахкарчул дукхагІа дІайийнай. Ерригсоюзни социалистически итогашка хьежача цар дика кхею шекара свекла, из бахьан долаш ВЛКСМ ЦК Сийлен грамоташ а йийцай.

Дика гІулакх да чІоагІа хьажкІаш кхее аьнна Серноводскерча техникума студенташа дІаволлаьр. Царна тІачІоагІаьд Сунженски управлене 180 гектар лаьтта. Лаьттан керта вттадаьд, техника тІачІоагІъяьй. Цар дика хьалкхеньй хьажкІаш.

Из гІулакх хьалдаьнад республикерча кхьча студенташа а.

Цо йиш хулийт техникума студентий теоретически знанеш тІеагІе.

Ка бола культураш хьувкъайра эша ерригга торонаш я, хІаьта укх шера гектара тІара ялат кІезигагІа доал.

Республике вахар соккие 49 эзар тонн минеральни удобрени. Вакъле, царех 22 эзар тоннах мара пайда эцаьзар, хІаьта органически удобренех — 65 процент. Укх шера дукха а дукхагІа яьхкай удобренеш. Культураш дика ца хьувкъара бахьенех ваІ да минеральни удобренех яйса а хиннахьа а пайда ца эцар.

Республике дукха я хІанз дешархой производствени бригадаш. Дукххача специалисташ, совхозий директораша, колхозий председателаша эша техника къоастаяц церна, хІаьта уж теса юташ а моттигаш я. Юрта школашка лаша дагІача берий шоай колхоза, совхоза безам тІагІоргболаш хІама дац боахамий кулгалхоша. Комсомола комитеташеи школай директорашеи цІей. лаштта оттале деза из доаш.

Из гІулакх дика латт Грозненски управлене. Школаш йисте яьхй 50 саг хисар юрта, вузашкех техникумашкех заняленеш дІа а ехна. Ишта хІома да деза хІара управлене я. ТІаккха хозаргдац вайна юртара кагирхой дІаух, специалисташ бац, яхаш.

Техниках дика пайда эцача механизаторех ала доагІа. Запасной оатхалех дукха эхча, доатор, машинашта хьекхе даьтта кхоладд трактористa Асуханов Увайса, Бакъда, ишта бараш кІезига ба.

Республика болх беш 500 доярка я. Дукха ба царна юкъе доккхий толамаш даьха.

Хьайбашкара йоаьа продукташ яха дерригга мел эшар да. Церех боагІа пайда эцац. Доахан дукха Іахара дус. Комсомольска организацейи боахамийи кулгалхоша кІезига юкъедоаладу кердалар, прогрессивни дар. Хьайбай боахаме болх беш кІезига ба комсомольцаш.

Мела бу беза юрта комсомольски организацешта. Массайолча партийни комитеташа кхетабеш комсомола лоархІам. Комсомольски болх бара, вовнош вІашагІйоххара, комсомольски мугІараш шердара теркам тІабахийташ.

Республика комсомольски организаце керттера декхар да хІанз хьажкІаш чуэцара кийчо яр, уж цу йоаеш а лоацачь ханна а чуийцар, республика юрта боахама къахьегамхоша тІанийца социалистически декхараш кхоачашдеча юкъе хиннаре дакъа лацар, цу тІехь партийни организацей боахамий кулгалхошта новкъостал дар.

Семилетка пхалагІча шера тІанийца социалистически декхараш кхоачашдеш дукха шоаш аьрараш белгалдаккхар Наурски производствени управлене начальника нов. Прокопова. Соахкарчул кхоза дукхагІа дІайийнай горох, ишта ялаташта, кхьйолча культураша дукха минеральни удобрени техай. хьажкІашта оасар дика шерра пайда яийцо ядохкхиматехь гербицидаш. В. Перевнка методах хьажкІаш лелаеш 11 звено я тха управлене. Дика хилнай уж, хІана хьажкІашта хий дулаш я звенош.

Тахан, пленуме чІоагІа критика йир тха управленерча боахамашта, аьлар нов. Прокопова, хІаьта из доагІаш а да. Оаха хІанз а кІезига пайда эц хиш декхача лаьттаех. ХІанад из ишта? Хиш декха лерттІа вІаштІехьдергдолаш лаьтта кийч ца даьндаь. Царна планировка ца яьндаь боагІача тайпара пайда эцац хиш декхача лаьттаех. Цу тайпара лаьтташ къьестта во кийчдаьд «Россия» яхача колхозей «Терский» яхача совхозей, яхаш бехкануя нов. Прокопов.

Ялат чуийца даьнная производствени управлене боахамаш. Оратора буйц ялат чуэцача хьенаре къахьийта механизатораш, из болх кхетамца чакхбаьккха боахамаш. Цхьабакъда, ялат соахкарчул кІезигагІа хьийтад.

Къьестта белгалдаккха безам ба са юртбоахама культурашта хулача лазараша дукха ялат доадаьга. ВаьшоагІаш лоаяра йолча станце начальника Урманчиева а молхаш тохаш хиннача авиаотряда начальника Демина а критика йир нов. Прокопова. Лазаршта дукъаьля йиннахьа а сиха а молхаш тохилга вІаштІехьанкхачар цар.

Хьайбаш леладераша, жа леладераша укх шера хьалхарча ах шера во къахьийтаяц, аьлар оратора. Цербаш яьхар толамагІа болча дояркай, жа Іуй, хьмчар. Цхьабакъда, шура дІаялара ах шера план кхоачашъе вІаштІехьадаьннадац, хІана доахан дикагІа хьабара къьестта терко ю. Пачхаьалкхенга шура йоккхара шера план управленерча боахамаша йизза кхоачашъергья.

Наурски производствени управлене цхьадолча боахамашка кхоачамгІоллаІ юртбоахама техника яц, къьестта тоъац гусеничи трактораш. Цу даьке шоашта новкъостал дар дех оратора. Республика партийни организаце новкъостала укх шера тІанийца социалистически декхараш кхоачашдара дерригга а дергда тха управленерча къахьегамхоша, аьлар во шой къамаьла чакхдоалаш.

* * *

Пленуме чий болх баь лаьцай. 1964 шера республика колхозашей совхозашей тІанийца декхараш дикка кхоачашдара тІаберзабеа бола оацам тІанийцар цо.

Грозненски локомотивни депо автоконтрольни пункт яхача цІеха коллективе хьинар кхо ца деш къахьегаш я семилетка пхалагІча шера план ханал хьалха кхоачашъера. Депо ремонтни цехашта юкъе кьржача социалистически яхье укх тІехьарча баь беттa хьалхарй моттиг лелайш я коммунистически къахьегама сийлен цІи лелаю из коллектив. ВорхІ батта план ханал дикьохи ди хьалха кхоачаш а еш планаз совгІа 120 воздухораспределителашта ремонт яй цеха болхлоша. Ремонт еча дІабода мах лохбарах укх ворхІ батта хьалха лаьрхІачул совгІа цар пачхаьалкхена кхаьш аьха 5 эзар сом да. Хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдеш хьинаре къахьегарца белгалъяьннай А. Сухарникова кулгалду ремонтники бригада. Денгара денга совдуьл бригадацарча болхлой къахьегама толамаш. Цун керттера бахьанаш да болх дика бовзаш, хьм тІа балха гонаха лакхъеш, нарей хІарний къахьегар. Дуккха болхлой ба машинни къа института, техникумашка деша балгІаш. Балха тІа хьалхе латтачар даим новкъостал ду шоай новкъосташта. Церех ба слесараш В. Мальцев, М. Попов, А. Третьяков, ишта кхийбараш.

Планах совгІа итташ воздухораспределителашта ремонт е дош деннад ремонтникаша, пуй совгІа йир кердае социалистически декхараш тІанийцад Сийлахь Йоккхача Октябрьски революце шовзткъа шераш йизача ханна дара.

Сурта тІа: А. Сухарникова кулгалду ремонтники бригада.

Б. Костоева текст.

И. Панева сурт.

«АГИТАТОРА-БЛОКНОТА» АРГІАНАРА НОМЕР

КПСС обкома идеологически отдела «Агитатора-блокнота» аргІанара номер укх деношка кепа а теха араьннай.

КПСС обкома лекторски группа кулгалхо йолча В. Гудина «Сага дукъе» яхача статьяна хьаделлалу блокнот. СССР Лакхехьарча Совета йиъагІча сессе хиина советски наьха баларера доккха хІамех колхозхошта пенсеш, цар лезалашта пособеш теларах бахархой хьаштах кхоачашдеча балхаш дераште алапи тІатохерахи йола цу сессе материалаш наха дІайоазийтара агитатора декхараши дувцаш я из. Укхаза агитатора корайоагІаргья сессе тІанийцача законий текстии.

«Белгалдаьнна денош» яхача рубрика кІал кепа техай «физкультурника Ерригсоюзни дийна» А. Краснова, «Советски гІишлонхой цІей» аха О. Бексенова статьяш.

1965-ча шера ялат дІадеран боккха хьуанъем чубцаран чІоачашдайза дергдоацача декхарех йоаца ера беседаш кийчъялара агитатора чІоагІа накъа хргйо «ХьатІадоагІача шерара ялат хьувкъара керттердар» аьнна И. Федотова статья.

«Агитатора блокнота» тІа къахьегамхошта юкъе беча массово-политически балха опыт юкц кренинг-завода политически дешаре кабинета заведующе нов. Гуминкеес, Грозненски парткома секретара нов. Сухорукова, «Горскнефть» парткома секретара нов. Белицке.

Цу номер тІа агитатора корайоагІаргья атеистически темах йола пайдаенера материалаш. № 12 йолча гІишлой-монтажни управлене агитатора нов. Мухиева декар кхоачашдеш нов. Лизунова аьнна «Баптизма лаггерера кІоаргара эпикаш» яхача статья тІа дагайоаллача бакъ дараша хьахьокх сектантай зуламера хІамаш. ДІанахача махках кхеденнача зуламерча гІуйлакхашта сполаше жейттабеча къоасамах лаьца дувц «Сысой хиннача тІехьагІа» яхача нов. Георгиева зарисовка тІа. Атеистически балхен дика афоризмаш йола хроника кепа техай блокнота тІа.

Дуьне халъашта юкъерча вехара разлека кІал кепа техай «Американски юкъагІертар — из я Иллинойсе кланки хьабовлаш моттиг» яха нов. Филиппова статья.

Август бетта ергІолча беседай тематика корайоагІаргья агитатора цу блокнота номер тІара.

И. ШИШКИН.

Цхьа бутт совгІа да шера йисте яц Конаковски ГРЭС-а болх бе болабаьна — Европе йоккхагІа лоархІа Волга тІара Калинински области Конаково яхача гІорода йисте хьалъеш латта тепловой электростанци. 2 миллиона 400 эзар киловатт — из ба цун бизза бола низ. 1964 шера сентябра юкъьанцарча деношка 300 эзар киловатт низ болча станце хьалхарча блоко арахецаргья промышленни ток.

Электростанце керттера корпусе кхьйола здание хьалъю заводе кийчъьйча аьшкбетони деталех.

Москвица, Ленинградах гонахьа ядача предприятешта, колхозашта ток тергйа Конаковски электростанце. Станце тергйола электроэнерги хургьц вай махка тебаш болчул мах кІезигагІа болаш.

ГРЭС-а агрегаташта автоматизаци яро торо хулийтаргья гаьозза кІезигагІа обслуживающи персонал хилийта.

Конаковски ГРЭС-а керттера корпус. Цига сахьатах 950 тонн пар кийчбу, установка хьалхарча котельне монтаж йистеьннай.

И. Малешина сурт.

АПН.

КЕПА ТЕХА АРАДАЬННАД

Кепа теха арадаьннад политически литература издательства кийчдаь шоагІа арахецам дола «Партийни болхлочун справочник». Книжках кеп эханхад КПСС Центральни Комитета Пленумий сецамаш, КПСС ЦК решенеш а КПСС ЦК-ай СССР Министрий Советай цхьана йо решенеш а, хІаьта ишта 1963 шера январера дехьа 1964 шера январе яхачайза тІанийдаь цхьадола СССР Министрий Совета сецамаш, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш, КПСС ЦК-ай СССР Министрий Советай партийно-пачхьалкхий тІахьожама Комитета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК руководящи материалаш, хІаьта ишта КПСС ЦК февральски (1964 шера) Пленума сецамаш а.

Справочник йолаш партийни, советски, боахама, комсомольски, профсоюзни болхлошта, вузашкарча общественни Іилмай преподавателашта, пропагандисташта. Дукхача тираж кепа а теха араяьнна «Партийни болхлочун справочник». (ТАСС).

ДЕШАРХОШТА КЕРДА УЧЕБНИКАШ

КОММУНИСТИЧЕСКИ партен Советски правительствин чIоагIIа терко ю, коммунизма къона тIехье дог-уйла цIена, дукха хIама хоьш, къахьегамца боккха безам болаш, дика моральни гIулакхаш довзкаш кхиъа.

Керла саг, коммунизм хьалъер кхетамца хьалкхевара хьакъехьа дола хьадда декхараш оттадир КПСС ЦК июньски Пленуме (1963 ш.). Царех цаI да деша дагIа бераш кIоаргга образовани йолаш, лакха сакхетам болаш хьалкхедар а. Цу гIулакха юкъе боккха доархIам болаш да дешархой учебникаш.

Бераштa гIалгIай, нохчий, эрсий меттала учебникаш арахецаш болх бу Нохч-ГIалгIай книжни издательства а.

Вайна хIаранена дIакха а хиллургдоацаш дульала латт эггара хьалха воаш деша дахе ди. Эггара хьалха воаш деша бе деллa абат. Цунгара дIайолалу хIара сага образовани юхь. Дешархой вахаре цун дола доккха маIан дика кхета а деш Нохч-ГIалгIай книжни издательства коллектив укх шера дика совгIат кийчдаьд Нохч-ГIалгIайчен дешархошта.

Нагалья санна хIанзалца хIара дешара шу доладуш планах ялх книжка арахецаш хиннадале, укх шера Нохч-ГIалгIай издательства итт учебник арахийцад. Царех да е книжкаш: хьалхарча классана дола «Дешара книжка». Цуй авторашъ ба республика просвещене министр Умаров берий писатель Гайсултанов. Бераштa хоза суртиш дехкад цу книжка тIа дувцарех художника Токарева;

Хьалхарча классана дола «Дешара, грамматически упражненеш книжка». Из арадаьккхаь филологически Iилмай кандидата А. Мациева, Умарова, Гайсултанова;

КхоалагIча класса доле «Нохчий метта учебник» язадаь Солтахановеи Оченрхаджиевеи;

Дика чулоацам болаш кийчдаь да дьъалгIча классерча берашта даь «Дешара, грамматически упражненей книжка». Цун авторашъ ба Эльмурзаев, Экаев, Талгатова, Эсхаджиев;

ВорхIалгIчен бархIалгIчен классай «Нохчий метта грамматика (синтаксис)» арахийцад З. Джамалханова, филологически Iилмай кандидата И. Алероева;

Нохч-ГIалгIай педучилища пхьоалгIчен шоллагIчен курсашта дола «Нохчий метта учебник» арадаьккхад Джамалхановеи Мачиговея;

ЦхьоалагIчен шоллагIчен классай дешархошта дола «Дешара, грамматически упражненей книжкаш», ворхIалгIчен бархIалгIчен классашта дола «ГIалгIай метта грамматика» арахийцад издательства. Дика чулоацам болаш язьдь уж книжкаш пар авторашъ Озиева, Оздоева, Тимиева, Осмиева, Мальсагова;

Хоза кийчаль а чулоацам дика болаш а да пхьоалагIча классана даь эрсий меттала дола «Букварь» а. Цун авторашъ ба Акчурин, Бермус, Тарануха.

Сона белгалдаккха лов уж учебникаш планах лаьрхIача ханая итт ди хьалха йисте а даьха книжкай тикашка дIадехна хилар.

Деза даьйи нохчийн! Шоаш деха юрта, районни центре, городе, станице книжкай тикашка кхоадоагIаргда шоана шоай берашта эшаш доле уж учебникаш.

Дешархой, керлача учебникашца дешара керда шу дика а тIех дика а дешаш чакхдалахьа ва аьлла шуъ, дешача, юкъара болх бечa толамаш дахе а, вай общества пайдане болча юкъарча къахьегамцара безам совбалба шуъ.

З. МУТАЛИВОВ,
Нохч-ГIалгIай печатьалкхен книжни издательства директор.

КХОМ БУ БАЛХА ХАНА

«Грозпромстрой» треста специализированни гIишлой-монтажни управлене нов. Ступникова кулгалду сантехникий бригада къахьегама дика толамаш довхаш накъа йоагIа шоай дезача гIишлой денца. Цу бригаде болх беча 16 сагах дукхагIбараш кагирхой ба. Цхьанне шоллагIчоа ноккъостал деш къахьегарах коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча цу бригадо ворхI бетте план ханал массехк ди хьалха кхоачашъьйй. ШиегIа хьакнина дац уж къахьегама толамаш, — йоах хIана бригадирa когеметта болх беча слесара-сантехника Юхненко Виктора. Толамаш дика торо хиннай болх нийса вIаштIехьа а баьккха балха цхьа минут ха зехьа ца йоаярах. Бригада массехк звенона йиккъай, тахан болх йистебаьлча кхоана бе безача балха план оттаю, ше-шийна боагIа болх дIаэц хIара звенос. Цо вIаштIехьдоаллийт Iуррехьа болх дIаболабе.

Балха опыт дIа-юха ялар а дика дел тха бригаде, яхаш дувц болхлоша. Къаьстта доккха ноккъостал ду къонача болхлошта. Масала, профессионально-технически училище деша вагIача хана цу бригаде практикаx болх беш хилар Голованев Леонид, Демеев Геннадий, Кучаров Виктор, кхыбараш. Шоай опыт хIа а душ балхах дика кхетабир уж бригадацарча болхлоша. Бригадира нов. Ступникова рекомендацех слер царна балха разряд. Училище йисте а яьккха шоаш цу бригадана чIоагIа раьза хиларах цига юха балха баьхкаб уж укх шера.

Рационализаторашта дика ла-къа лаьцар Российски Федераце 30 миллиард сом ахча Iоадеча. Укх шера балха юкъе йиньача предложенеша пачахьалкхена баь пайда бIаьш сомаш да. ДикагIа доахIачарех цхьа рационализатор ва Ступочкин Иван.

ГIишлонхой дезача денна сийленца накъа бахара шоаша шоай хьинар совдаьккха къахьегаш ба бригада членаш. Цар доп деллад 69—70 йолча квартале шоаш хьаддеча 48 квартира хулача цIенна водопровод, канализаци. Йоахал ялара да мел деза балхаш цу денга кхачалехьа йистедаха. Из хул планах лаьрхIачул дукха хьалха, уж декхараш кхоачашдарал совгIа Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 47 шу дузача денна бригадо кийчду совгIат да хIара бетта план 115—120 процент кхоачашъьр. Цу даькъе хьинар кхо ца деш къахьегаш ба слесараш-сантехникаш Симонин Самуил, Цвих Борис, Волсуновский Виктор, кхыбараш.

Д. ДОТМАРЗИЕВ.

Сурта тIа: нов. Ступникова кулгалду бригада.

И. Пашева сурт.

МОСКВА. Сийлахь-йоккхача польски поэта, тIоркьнинча кортамукъале бахьанца лоаттабеча къовсама болама польски деятеля Адама Мицкевича цIи еннай Моссовета Исполкомо столица центрерча цхьан улице. Цу улица тIа Польски Халкъа Республика посольства здани а.

Керда цIи тIейолаш дола табличкаш хьал-техад цIенош тIа 22-ча июле — Польски Халкъа Республика 20 шу дизара денца.

Сурта тIа: Адама Мицкевича цIерах йола улица.

В. Янкова сурт.
ТАСС фотохроника.

ЭРГАБАККХА БОЛХ

1964 шера хьалхарча ах шера гулъеннача профсоюзно-боахама актива объединене балха итогеш юхха трибуна тIа веьнача Грознерча мебельно-деревообрабатывающи объединене директора нов. Герасимова план кхоачашъьча кхь тайпарча продукце цIи мара яккханзар. ХIаьте керттера лоархIаш йолча ассортиментий (гIандаш, шкафаш, дечиган бешкаш, иштта кхы а) 67, 30, 77 проценташ ахаш йолча цифрай цIи мара яккханзар. Белгальккха гуш яцар къахьегама овсарле а, ерригача объединене гIолла лаьрхIача халла 94 процентага мара кхачац из. 856 эзар сома мехьа мебель хьа ца эцаш йисай торгови организацеш. Белгальккха ёзаш я ер факт. Ростовски областа лаьрхIа дIаяхьийта хинна мебель брак а нь юха тоее аьнна цIеийта хилар. Продукце рекламацеш юхакхахьийтара моттигаш а дукха хиннай.

Фу бехьан да аьнна даьча хаттара жоп даланзар докладчико, объединене чуйоагIача предприятей цехашкара гIулакхаш долча тайпара гучадаханзар, коллективо беча балха анализ янзар, къахьегама гIулакхех лаьца пхьакха хIама дувцанзар, дикагIбола болхлой, бригадей, участкай цIераш яханзар. Цхьанкха тайпара критика аьлш коллектива тIехьатеттараштa, цар беча балха [illegible].

Цхьабакъда, цу деша хаттара жоп делар продукци арахецача станокаш тIа латтараш а. ЦхьоалагIча мебельни цеха станочникий коммунистически къахьегама бригада бригадира нов. Саламбаева дийцар администраце лакха дикал йолча материалашца шоаш Iалаш ца барах цехера болх во лелилгах. Белал уллача складера материал станокашта хьетIакхахьара автопогрузчик ехнеяц, цу бахьан долаш километрал совгIа йолча моттигера белажаш тIа а ехка хьакхахьа езаш хул уж. Ермоловски деревообрабатывающи комбинатера хьетIакххахьа древесно-стружечни плиташ дукхагIа йолча хана брак йолаш хул.

Объединене цехий профсоюза комитета кулгалхоша доаттIача тайпара коллектива доал даьдаре, хIара денна цехий а бригадай а балха тIахьожам хиннабаларе уж кхоачамбоацараш хургдацар.

Октябра 47 шу дузача мел сийна итт бетта продукци арахецаре план 1,5 процент тIехкхоачашьа, пленал совгIа 230 эзар квадратни метр фанера яла, пленал совгIа 0,5 процент къахьегама овсарле лакхъа социалистически декхараш тIаийцар объединене коллективо.

С. ЧУХАРЕНКО.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ШИЙ ЛОIАМЕРЧА ДАГОМЕЯ ЦIЕЙ

Ший лоIаме хилара диъ шу дизара цIей белгалдаьккхар 1964 шера 1 августе Дагомейски Республико.

ДIадаха диъ шу Дагомейна дар халача тохаминйе йоккхача коталоний шераш. Дагомея халкъа паргIато ца еча баргбоацача оттабьча французски колонизаторашa шоай хур дора цигара шоай йола аьнни лорае гIерташ. 1960 шера Дагомея президентски кресла тIа хоавьъар ший Парижерча деъшта хинна тешама а халкъа хьаштий вIалла уйла йоаца а саг — Юбер Мага. Мехка бокъонца бола кулгалхой бар Дагомейра Франце хьашташ фуннагIа дав а лорадеш хинна цах французски «советник». Халкъах дIакъаьста йолча доал деча элито доадора пачхьалкхен рузкъа, дворецаш хьалъярга, хоза автомобилаш ийярга, кхыдарашка дIайохийтар Iаьльмате дукхха средстваш. ХIаьта Дагомея мутIарех болча нахага диллача, уж колониальни ха хиннача шорашкарча хьалеа башха доацача ден тIа бахар. 1963 шера ноябрь тIакхоачаш Дагомейра вахара хьал 105 процент халача даьнар, айдалар бе болх ца хилар.

1963 шера юкхе халкъо тохаш хинна са тIехдаьлар. Профсоюзи хьалхе лелаеша эскаро хьалдоацаш хиннача гIеттача Дагомея халкъо тIера кхессар Юбер Мага марионеточни режим. Мехкара Iаьдал Дагомея Демократически парте бе дахар. Мехка Демократически вахара законности оттадара новкъостал деш йола дукха мероприятеш йир. Массане юкъара референдум хиларах могадаь тIаийцар керда конституци. Республика президент хилар Суру-Мигап Апити, хIаьта вице-президенты премьер-министра — Жюстен Ахомадегбе. Дагомея Демократически парте манифесте тIа белгалдоаккхачох, «парти политически экономически хьакъехьа ухьанна а хIаманна тIехьашка яргьаш. Цо хьаллоацарда хьама суверенитет лорайра ларда тIа мел дола дунен къалкъаште юкъара барт-пхьоагIон гIулакхаш, африкански пхьоагIон тIехьарча болама тIехьа оттаргьа дагомейски халкъа эггара тIехдолча хьаштий духьа».

ХIаьа Дагомея халкъьан правительстванен хьалхашка латт доккха а чоалхане а декхараш. Мехка колонизаторашта доал дарах пуйна йисай экспортни юртбоахама культураш — масийчни пальма, арахис, кофе даьккара ларда тIа хьхинна тIехьайнса экономика. Мага доал даьча шерашна Дагомейга хьайрчар доккха пачхьалкхен декхар — 6 миллиард франк.

Этта хьал тоадарах йолча уйланах бизза ба дагомейцаш. Производство шеръара ахархошта новкъостал вергдола юрта боахам лелабаре, керда методаш йоаейтаргйола кооперативни образцови боахамаш дохкаш латт мехка. Эргаьккха тоаеш я Порто-Ново яха гавань, хьалъеш латт керда промышленни предприятеш. Дагомея профсоюзашa шоай низ тIабохийт мамогга чехкагIа просвещени дегIайоалияра, мехка нах дийша ца хилар дIададкхара, предприятешa беча балха къахьегамхой тIахьожам оттабара. Цу кертигавеш а Дагомея халкъа новкъостал ду тIехьабисе юртбоахам хьалъайбара, ший мехкарча Iалама рузкъех рациональни пайда эцара, хьама промышленность хьаяра.

С. КУЛИК,
ТАСС-а комментатор.

Го баьккха баьннаб

ПАРИЖ, 1 август. (ТАСС). Тайжача океанерча французски территорешка гIолла гIулакх доаца го а баьккха Парижа юхакхаьчав премьер-министр Джордж Помпеду. Цу хенашка ва хиннав Кердача Каледонев Полинезеи.

Помпедус Полинезе яьча визита керттера лерхIаш хиннар дар цига ядерни тоххамий французски центр хьайир. Папеэте хиннача пресс-конференце ше вахa леларах итогаш еш, Помпедус аьлар, Муруроа атоллера ядерни полигонаш хьалъеш ерта балхашта раьза ва со.

Цу курсдолча тоххамаша цIенхашта сатем бохабьб фордал дIехьа гаьна йолча департаментa общественноста. Полинезе территориальни ассамблея чрезвычайни заседане къамаьл деш вуш председатель Жак Тора аьйцар правительства планашца дувзадена баха нах кхераш хилар. Цунна духьалара уйлаш йола заявленеш Парижa уж кхача мехкашкара а—австралийски лейбористашкара, Кердача Зеландe правительствагара.

Ахархошта духьалара бактереш

БОГОТА. Колумбийски векара довкъоша американски тIема гIулакхарча наха дакъа а лоацаш ахархошта духьала лоаттаду бIеха тIом дIабаккхар дIадехаш Колумбе къама конгрессе письмош уя. ХьалхагIа доал баьча тайпара, цхьаннена а кара доацаш хиннача мехка районашкарча лаьтташка баха хайшача ахархошта духьалара тIема гIулакхаш дIадоладер Воготерча американски военни миссе инициативах.

Письмош тIа душ маьршa баха ахархой эхь ца хеташ лувцеш а бобеш а военщино леладу онкхарий хьесапера дукха гIулакхаш.

Ахархоша колумбийски Шеча ЖIаргага яхьийтача послане тIа йоах сиглара пхьайолча районашка бомбардировкаш яьгул тIехьагIа ца ловзеш долча, къур уна тарадолча лазара эпидеми хьайр.

Ахархоша дIадех Iаьльмате чехка бактериологически тIом соцабар.

ПЕКИНЕРА РАСКОЛЬНИКАШ СОВЦАШ БАЦ

ТОКИО, 31 июль. (ТАСС). Ядерни герз соцадара тIехьоча нахьа токийски конференце хьалхара заседани йоаньйе Атомни водородни герзо дIахьош йолча зуламашта духьаларча къовсама программа юцара метта Пекинерча раскольникаша беррита шоай низ тIабахийтар фуннагIа дах а конференце Деррига дунен Машара Совета, хIаьта иштта Советски Союза а кхыча мехкий а викалий делегацеш конференце тIа ца йитара.

Дукхьел цхьаболча мехкий общественность шоайа латтача, шоай марионетках бIу а ца болаш, Пекинерча раскольникаша цу гIулакха юкъе бахийтар Японе компарте лидерах вола Хакамада керте латта моттигера демагогаш. Зале вена Хакамада Советски делегаце духьал аьа-литта дувцаш къамаьл де волавелар. Раскольникашта тIеьааттар царна духьала мел барашта къамаьл да новкъарйо ца хинна президиум а. Конференце дувца оттадьача деша тIехьа дола тIахьожамаш гIаръеш докладора китайски делегаце.

Дукхача мехкий викалашта тIехьа антисоветски къамаьлашта жоп луш Советски делегацина корте латтача Ю. А. Жукова аьлар: «Сона дукха ева Пекински опера спектаклаш, цхьабакъда, яздаьлагIа хила къордам ю».

Конференце вIашагIкъаьлача ГЭНСУЙКЕ кулгалхоша шой [illegible]ача заявлене тIа хиросимски делегацена юкъе а дакъа лаца лаьрхIача делегацей викалаш конференце кулгалдеш йолча организаце ца бахийтара низъ лаьцар. Советски делегаце дIахаьйкалар гIулакх иштта дале, уж организаце харжа оттаргьац ше аьнна.

Конференце яьхача викалех латта делегацеш раьза яц Пекинерча раскольникий герз а хиина тIа-тIа дукхагIа дIаотташ йолча ГЭНСУЙКЕ кулгалхоша лелаеча гIулакхашта.

Спорт

ГУРЖИЙ ФУТБОЛИСТАШ ЭШАБИР

ДIАДАХАЧА кIиранди нахьа «Б» классе IV зоне РСФСР хьалхара моттиг яккхаре йолча яхье вIаьагIкхийтар ши лидер — Руставера «Металлурги» Грозненски «Терек». Шаккхе а команда котъяла лерхIаш яр. Бакурча «Динамо» йоккха 4:1 чот а йолаш эшаянь «Металлург» ший хьал юха тоаде гIертар, хIаьта грозненцаш — лидерство бокъонца бе йоалл.

Сайрийна пхи сахьат даьннад. ХIа хьына ловзар дIадолалушше а хьаьший наIарашкахьа чухьед «Терека» нападающеш. Хьалхарча 5—7 минуте совле йизза грозненски футболистаьшкахьа я. Цхьабакъда, тешеме ловз хьаьший защитникаш. ТIехь-тIехьагIа юхаметтаоттт ловзар. Цхьаза хераме атакаш ю «Металлурга» нападающеш а. ХIаьта а хьалхарча тайме бургац чутоха йиш йолча массехк моттигах пайда эцанзар Х. Данилова, А. Жердева, А. Галкина. Счет 0:0 а йолаш салаIа яхар командаш.

ШоллагIча тайме хувцалу ловзара сурт. Массе даькъе совле вай футболисташкахьа я. 88 минуте штрафной хьожаю гуржий команда наIараштa юхе. П. Дьяченко хьаенна бургац Iаьльмате хоза а чIоагIа а чутехар Ю. Шкодияс (№ 3). ГIадбахача футбол эзараша детта тIовраш бокъонца лаьгIденна дацар хьаьший вратара ший наIарий сетка чура шоллагIа бургац хьаьккхача хана. И. Бордовских хьаенна бургац чутехар «Терека» централни нападающе спорта мастера Х. Данилова. Счет 2:0 хилар. Бакъда, ловзара темп вIалла а лаьгIдац. Хьалха санна кхераме атакаш ю грозненски нападающешa, тешаме а царна новкъостал деш а ловз защитникаш Ю. Шкодия, Б. Каюшников, В. Каюшников. Командана чIоагIа пайдане ловз полузащитник Юданов. Ловзар чакхдала кхо минут эшаш кхоалагIа бургац чутехар спорта мастера А. Галкина. Счет 3:0 а йолаш лоархIаме котало яьккхар Грозненски «Терека» футболисташа. ХIанз вай команда 29 очок я.

И. МУСИЕВ.

ПХЬ ЧАКХЬАЛЬАР

Дукхача ваьха бевем тIабодаш чакхьаьлар ДСО Центральни Совета «Труд» яхача общества кхалнаьха командаш ловзача Грозне дIайихьа хьалхара моттиг яккхара яхь. Шоайна вIашагIкхетараш хилар «А» классе командашта юкъе а. Баскетболах ловзар дукха деззарий хоза ловзараш бIаргагу йиш хилар. «А» класса командашца ловзаш бар Советски Союза сборни командаца дакъа лоацаш бола 1964 шера дунен чемпионаш баскетболисткаш — спорта мастер, Свердловскерча «Уралмаша» командаца дакъа доацаш йола Фоминых Нелли, спорта заслуженни мастераш Москверча «Серпи молот» яхача командаца дакъа лоацаш бола Михайлова Раиса, Куканова Людмила, иштта кхыбараш а.

Яхь дIаьхьоча кхоалагIча дийнахьа гучадаргдолаш дар малагIча команда йоаккхаргья доше, бронзе, хото медалаш. «Серпи Молот» яха команда котъьлар Ленинградерча «Труд» командал (счет 38:31). Новосибирскерча «Сибирячка» Свердловскерча «Уралмаша» дьоча ловзараша гучаяккха ээар яхье котъьаьнна команда.

Ловзар чакхдаьнначул тIехьагIа хьалхара моттиг яьккхар Москверча «Серп и Молот» яхача команда баскетболисткаша, хIаьта шоллагIа — Свердловскерча «Уралмаша», кхоалагIа Новосибирскерча «Сибирячка».

Д. КОДЗОЕВ,
корттерча судахочун заместитель.

Редактора зам. А. А. МЯКИЕВ.

ЛадувгIа

РАДИО. 8.30 — Юрта боахама болхлоита передача (эрсий меттала); 6.45 — концерт; 7.10 — «Грозненский рабочий», Комсомольское племя» газетий обзор; 7.20 — хоамаш передачай программех; 8.15 — «Сердало» газета обзор; 8.25 — Iуйрейнаре концерт; 9.45 — «Къона тIехье» яха передача (гIалгIай меттала). 16.00 — радиои телевиденеи передачай программа; 16.05 — концерт; 16.30 — керда хоамаш (гIалгIай меттала); 16.45 — «Къонаш» яха передача (гIалгIай меттала); 17.00 — «Къилбаседа Кавказа экономически вахар» яха радиогазета; 17.30 — керда хоамаш (эрсий меттала); 17.45 — «ШIагIа багIараштa» яха беседа (нохчий меттала); 18.20 — керда хоамаш (нохчий меттала); 18.35 — оркестрови музыка концерт.

УКВ: 9.00 — «И. С. Козловский» яха концерт - очерк; 9.50 — «Хьакъьалла баьнна бала» — комеди; 19.00 — «Севильский цирюльник» яха Россини опере; 21.35 — Димаева аьпараши цун дешах доле иллеш; 22.00 — МеттагIа-моттагIа» яхача Гайдара повесть тIера чаьна дакъа.

Хьажа

ТЕЛЕВИДЕНИ: 12.00 — «ДIаьхача таханаран тIа гIолла» яха берашта оттаю передача (гIалгIай меттала); 12.20 — «Сатийна йоаца дамаль» яха киноочерк; 12.45 — «Михий плаьнета» яха художественни фильм (бераштa лехамаш); 18.20 — передачай программа; 18.25 — «Фаланашта юкъе» яхача О'Генре дувцарех оттадаь телевизионни фильм; 19.30 — кинотуренал; 19.40 — концерт.

№ 11 йолча профессионально-технически училищас хьаийбу 1964—1965 дешара шера дешархой

«Грозкамнефтестрой» треста заказах йоккхача химе стройкашка болх бара хьаийбу 15 шу дизa а кхы йоккхагIа а ца йолаш бола 8 класс образовани йола кагирхойи мехкарийи.

Училищас хьийбу:

1. Конструкцей монтажникаш
2. Арматурщикаш-бетонщикаш
3. Штукатураш-маляреш

Дешара ха 2 шу

Училище хьаийцараштa хургба мах боаца тIабувка гIарса кхачен, хIаьта чIоагIа эшачоа — общежити.

Производствени практикаx болча хана баьча балха ерригача заработках 33 процент кулг-кара лача кхоач дешархошка.

Училище деша оттара укх тайпара документаш чьечудала

1. Заявлене.
2. Образовани хиларах дола документ.
3. (3×4) доле кхоъ сурт.
4. Вахача меттера справка.
5. Барах йола свидетельство е паспорт.

Занятеш дIайолалу 1964 шера 1-гIча сентябре денз.

Училище адрес: г. Грозный, Заводской район, Дагестански улица, 42, 4-гIа этаж.

Город Грозне, Катаяма посёлка Бородина улицагIа, 18, веха волча Красюк Александр Ивановича суде доахка город Грозне, Ушакова улицагIа, 17, яха йолча Красюк Раисa Ивановна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда Грознерча Старопромысловски районе халкъа суде.

Город Грозне, Гудермесски улицагIа, 169, вехаш волча Волков Алексей Алексеевича суде доаха город Грозне, Богдана Хмельницки цIерача улицагIа, 210, яхаш йола Волкова Елизавета Ивановна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда Грознерча Ленински районе халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Шейх Фронтовикий улица, 10. Телефонаш: редактора зам.—2-67-61; ответственни секретара—2-46-46; партийни вахарах, промышленностах, юртбоахамах, социальни отделий—2-65-62.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных Фронтовиков, 10. Телефоны: зам. редактора — 2-67-61; ответственного секретаря — 2-46-46; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-65-72.

«Грозненский рабочий» издательство типографи. Революце проспект.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий». Проспект Революции.

СФ02181. Заказ № 4175.